ხუთშაბათი, 19 იანვარი, 1907 წ.

ისარი

ყოველ დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

წელიწადი პირველი—№ 12.

გაზეთ «ისარი»-ს გამოწერა შეიძლება ყოველ თვის პირველ რიცხვიდან.
განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ორის 15 კაპ. უკანასკნ.—10 კ.
ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება «ისარი»-ს რედაქციასა და კანტორაში ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9 საათიდან ნაშუადღევის 4 საათამდე და საღამოს 5-დან 7-მდე.
რედაქციის და კანტორის ადრესი: ელისაბედის ქ. № 1.

ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. დაუბეჭდავ მცირე წერილებს და კორესპონდენციებს რედაქცია არ ინახავს. ინახება [illegible] დიდი წერილები და მოთხრობები. წერილობით პასუხისთვის საჭიროა საფოსტო მარკები. [illegible] მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა, დილის 11-დან ნაშუადღევის 3 საათამდე.
თითო ნომერი ყველგან 5 კაპ.
ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, редакція „ИСАРИ“.

მიიღება ხელის მოწერა 1907 წლისათვის.
ყოველ დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი
ისარი
გაზეთი ღირს:

ერთის წლით:		ნახევარის წლით:		ერთის თვით:	
ტფილისში	6 მ. 50 კ.	ტფილისში	4 მ. — კ.	ტფილისში	— მ. 75 კ.
ტფილისის გარედ	7 „ — „	ტფილის. გარედ	4 „ 50 „	ტფილის. გარედ	— „ 80 „
საზღვარ-გარედ	12 „ — „	საზღვარ-გარედ	6 „ — „	საზღვარ-გარედ	1 „ 50 „

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური.

ხელის მოწერა 'იღებენ':
ტფილისში: 1. «ისარი»-ს რედაქციაში (ელისაბედის ქ., № 1, მიღლიანის სახლი). 2. ქ. შ. წ.-კ.-გ. საზოგ. წიგნის მაღაზიაში [illegible]. ქუთაისში: [illegible]. ბათუმში: [illegible].
ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, редакція газ. «ИСАРИ».

სალომე ივანეს ასული და ვიქტორ დიმიტრის ძე ზალდასტანიშვილები სთხოვენ ნათესავთა და ნაცნობთ მობრძანდნენ შაბათს, 20 იანვარს, წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაში ([illegible]), სადაც გადახდილი იქნება ორმოცი დღის პანაშვიდი
ბარბარე ივანეს ასულის გონაშვილის
სულის მოსახსენებლად. პანაშვიდი დაიწყება 12 საათზ. (1—785—1)

ექიმი ნიკოლოოზ ალექსის ძე ხუდადოვი
გარდაიცვალა 17 იანვარს, რასაც [illegible] განსვენებულის [illegible] ნათესავთა და ნაცნობთ. გარდაცვლილის გასვენება [illegible] დღეს, 19 იანვარს [illegible] ეკლესიიდან ([illegible]) [illegible] პანაშვიდის შემდეგ. (1—ე.—1)

19 იანვარს სოფელ ოქრაში [illegible] ეკლესიაში გადახდილი იქნება წირვა და პანაშვიდი საზღვარ-გარეთ უდროოდ გარდაცვლილ
კონსტანტინე ნესტორის ძის მხეიძის
სულის მოსახსენებლად, რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ. (1—784—1)

მელიტონ და ამბაკო ნადარეიშვილნი და გიორგი გვაზავა დიდი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთა გარდაცვალებას
კოტატი ნადარეიშვილისას.
გამოსვენება მიხეილის საავადმყოფოდან კუკიის წმ. ნინოს ეკლესიაში დღეს, დილის 9 საათზე. (1—786—1)

ტფილისის ქალაქის გამგეობა

მოუწოდებს ტფილისის ყველა სახელოსნოების პატრონებს, რომელნიც 1906 წლიდან სამრეწველო გადასახადს იხდიან, გამოცხადდნენ 25 იანვარს საღამოს შვიდ საათზე ქალაქის საბჭოს დარბაზში კრებაზე, თანახმად 1906 წლის 15 ნოემბრის უმაღლესად დამტკიცებულ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებისა, უნდა აირჩიონ კომისიის წევრები [illegible] ნორმალურ დასვენების შესამუშავებლად.

ამავე დროს ქალაქის გამგეობა აცნობებს მათ:

1. სახელოსნოების იმ პატრონებმა, რომელნიც [illegible] არიან, ან [illegible] ჰყავთ დანიშნული, არჩევნებში თავიანთ [illegible] წარმომადგენლები უნდა გამოგზავნონ.
2. უკეთუ ერთ სახელოსნოს ორი ან მეტი პატრონი ჰყავს, არჩევნებში მონაწილეობას იღებს ერთი მათგანი სხვების დავალებით.
3. ის პირნი, რომელნსაც აირჩევენ პირველ ორ მუხლში მოხსენებული სახელოსნოების პატრონები, ვალდებულნი არიან კრების სადარბაზოში შესვლის დროს წარმოადგინონ რწმუნებულების ქაღალდი მათი ხელისმომწერლისა.
4. კრება კანონიერად ჩაითვლება, უკეთუ ამრჩევლების ერთ მეხუთედზე ნაკლები არ დაესწრება. (2—6.—1)

კახეთის მევენახეთა საზოგადოების
„კახეთის“

გამგეობა აუწყებს საზოგადოების წევრთ, რომ ამა 1907 წლის 18 თებერვალს დანიშნულია საზოგადო კრება ტფილისში დილის 10 საათზედ საზოგადოების კანტორაში.

კრებამ უნდა განიხილოს: წლიური ანგარიში, 1906/1907 საანგარიშო წლის ხარჯთ-აღრიცხვა და [illegible] არჩევა [illegible] ორის წევრისა, გამგეობის ერთის წევრისა და მის კანდიდატისა. (2—6.—2)

თვალის ექიმი
ზ. მ. ცხვედაძე
დორპატის უნივერსიტეტის კლინიკაში ასისტენტად ნამყოფი, იღებს [illegible] 9—11 ს. და საღ. 4—6. [illegible] № 81, [illegible]. (25—732—15)

ექიმი
ზ. ნ. მაჩაკიანი
[illegible] დილით 12—1 ს., საღამოთი 5—6 ს. [illegible] № 36, [illegible]. (25—10)

სამკურნალო
ექიმთა საზოგადოებისა
ტფილისში
მუდმივის საწოლებით
(ელისაბედის ქუჩა, № 79, ტელეფ. № 1026).
მიღება გარედან მოსიარულე ავადმყოფებისა
მიხეილ აგაჯანოვი: 11—12 ს. საშარდე, კანისა და სიფილისი.
ი. ნ. ეგიაზაროვი: 11—12 ს. ნერვების, შინაგან ავადმ., წამლობა ელექტრონით.
გ. ა. ტატევოსოვი: 12—1 ს. შინაგანი და საბავშვო ავადმყოფობანი.
ი. გ. ავეტისოვი: 12—1 ს. ქალისა და ბებიობისა.
მ. პ. კიმონტი: 1—2 ს. ცხვირისა, ყელისა და ყურისა.
პ. ა. ზეიერი: 1—2 ს. საბავშვო და შინაგანი.
ი. ნ. თუმანოვი: 5—6 ს. საღამოთი. ქალისა და ბებიობისა.
სამკურნალოსთან შეიძლება ექიმობა ჰიპნოზით, აგრეთვე მიკროსკოპიული, ბაქტერიოლოგიური და ქიმიური გამოკვლევანი, ყვავილის აცრა და ძიძების გასინჯვა. ფასი რჩევისთვის 50 კაპ. ოპერაციები და კონსულტაციები შეთანხმებით. დაწოლა შეიძლება საზოგადო პალატაში და ცალკე ნომრებში. (100—ხალ.—7)

კბილის ექიმი
ნინო რცხილაძე
იღებს ავადმყოფებს დილით 9—2 ს. საღამოთი, 5—7 საათზე. ვერა, ოლგას ქუჩა, № 25. (25—13)

ექიმი
ა. ნ. დიასამიძე
კანისა და ვენერიული. დილით 9—10 ს., საღამოობით 6—8. ყორღანოვის ქუჩა № 14.

ექიმი
ვ. ხ. მუსხელიშვილი
მიიღებს თვალებით ავად-მყოფებს ყოველ დღე დილით 9—11½. კიროჩნი ქუჩა № 9. (თვ.)

ლაკტო-ბაცილიანი რძე
მზადდება თანახმად პროფ. მეჩნიკოვის დარიგებისა პროვიზორ
ა. ს. კლემანსკის
ქიმიკო-ბაქტერიოლოგიურ კაბინეტში
კადეტთა კორპუსის ძეგლის პირდაპირ.
ტელეფონი № 389. (100—51—52)

სახაზინო თეატრი
ანტრეპრიზა რიზა ნორდშტრემისა
ხუთშაბათს, 19 იანვარს 1907 წელს
შესრულებული იქნება
გასტროლი სახელმწიფო თეატრის არტისტისა
გ. ი. დოლინინისა.
ევგენი ონეგინ
ოპერა, 3 მოქ. გენევისა, და 7 სურ. ჩაიკოვსკისა
ქ-ნი ვან-ბრანდტი დარჩება კიდევ ორ წარმოდგენაზე.
რეჟისორი პ. დუნაევსკი.
დირიჟორი ა. პაზაევი.
დასაწყისი 8 საათზედ.
გამგე ვ. ლ. ურუშაძე.

ტფილისის საკრებულოში
შაბათს, 20 იანვარს, 1907 წ. ქართულ დრამატიულ დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება:
საღამოს ერთი ცხელი ხერია
ვოდ. 1 მოქ. თარგ. ვ. აბაშიძისა.
ცელქები
ოპერეტკა-ხუმრობა 1 მოქ. სიმღერებით. ეფრ. ნიკოლაძე-ჭიჭინაძისა.
ადგილების ფასი 30 კ-დან ვიდრე 1 მ-მდე.
წარმოდგენის შემდეგ
მეჯლისი და ლოტო.
წარმოდგენა დაიწყება 8½ საათზე
ანონსი: სახაზინო თეატრი, ხუთშაბათს, 25 იანვარს ბენეფისი ვასო აბაშიძისა.

ტფილისის ქალაქის გამგეობა

ხელ ახლა აუწყებს ტფილისის სახლის პატრონთ, რომ, ქალაქის კასსის კრიტიკულ მდგომარეობის გამო ქალაქის გამგეობა ნებას არ მისცემს სახლის პატრონთ წყლის დარჩენილი ნედოიმკა ნაწილ-ნაწილად გადაიხადონ ან თავიანთ სახლებში წყლის მილი გაიყვანონ იმ დრომდე, სანამ სავსებით არ შეიტანენ კასსაში 1907 წლის 1 იანვრამდე დარჩენილ ნედოიმკებს.

ამიტომ ქალაქის გამგეობა სთხოვს ყველას, ვისაც ეს საქმე ეხება, ნუ დაჰკარგავენ დროს და ნუ მიმართავენ ქალაქის გამგეობას ნურც პირადის და ნურც წერილობითის თხოვნით, რადგან ასეთი თხოვნები უყურადღებოდ იქნება დატოვებული. (1—6.—1)

ტფილისი, 19 იანვარი.

მთავრობა დაუღალავად განაგრძობს საკანონმდებლო მუშაობას. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ბიუროკრატიის ხანგრძლივ ბატონობამ არ იცის სხვა ასეთი ხანა ენერგიულის მუშაობისა, როგორც სტოლიპინის «საკონსტიტუციო» სამინისტრომ გამოიჩინა ამ ერთის წლის განმავლობაში. არ დარჩენილა არც ერთი სფერა საზოგადოებრივ ცხოვრებისა, რომელსაც არ შეჰხებოდეს სამინისტროს საკანონმდებლო მოღვაწეობა! ამავე დროს სამინისტრო არჩევნებისათვისაც დაუღალავად მუშაობდა და საარჩევნო ბრძოლაშიაც თავგანწირულად მონაწილეობს. ასეთ «ენერგიას» არავინ მოელოდა ჩვენის ბიუროკრატიისაგან...

უნდა ვაღიაროთ, რომ სტოლიპინი მხნედ ასრულებს თავის გეგმას, რომელიც დააზოლოვებით კიდეც გამოაცხადა სამინისტროს სათავეში დადგომის დროს, მაგრამ რომელიც სავსებით უკანასკნელ თვეებში გამოირკვა. ეს გეგმა არის ბიუროკრატიის ბატონობის გაგრძელება შემ ჯეგმიაც, მხოლოდ მისი მოქმედება ახალ ფორმაში იქნება ჩაყენებული. ეჭვს გარეშეა, რომ ეს ერთი წელიწადი ოფიციალური მთავრობა წინდაწინვე გამზადებულის და მოფიქრებულის პლანით მუშაობს და ვიღაცეების მძლავრ გავლენას ემორჩილება. ამ მეორე, არა ოფიციალურის მთავრობის პლანი-კი იმაში მდგომარეობს, რომ 17 ოქტომბრის მანიფესტი არსებითად გააუქმონ და ისევ ბულიგინის «კონსტიტუციას» დაუბრუნდნენ, ე. ი., შეჰქმნან ისეთი სახალხო წარმომადგენლობა, რომელსაც მხოლოდ რჩევის უფლება ექნება და არა საკანონმდებლო,—ისეთი სახალხო წარმომადგენლობა, რომელიც არც აღმასრულებელს და არც საკანონდებლო უფლებაში ბიუროკრატიას არ შეეცილება. ასეთი «რეფორმა» დროშაზე უწერია «ჭეშმარიტ რუსთა კავშირს», «რუსსკოე სობრანიეს» და სხვა მემარჯვენე ორგანიზაციებს. სტოლიპინის მთავრობა დაუფარავად ექომაგება სწორედ ამ პარტიებს და ბეჯითის მუშაობით ისიც მოახერხა, რომ 17 ოქტომბრის კავშირიც შეირიგა და რეაქციონერთა ბანაკში გადაიტყუა. ბოლოს დროს თან და თან მჟღავნდება და აშკარავდება—ვინ არის ის საიდუმლო ჯგუფი, რომლის იდუმალ განზრახვათ ემსახურება ახლანდელი სამინსტრო. თურმე რუსეთის მაღალ თავად-აზნაურობას შარშან შეუქმნია კავშირი («ჯგუფი შეერთებულ თავად-აზნაურობისა»), რომელიც თავის ნებასა და სურვილებს უკარნახებს სტოლიპინს. რეაქციონერების ამ ჯგუფს სავსებით მიღებული ჰქონია «რუსსკოე სობრანიეს» პროგრამა და სწორედ ამ გზით მიჰყავს მთავრობა, ამ გზით ანხორციელებს კონტრრევოლიუციას.

სასტიკ რეპრესიებით განმათავისუფლებელ მოძრაობის შებორკვა და არჩევა რეაქციონურის სათათბიროსი—ეს იყო პირველი საგანი, რომელიც სტოლიპინს დაეკისრა; თუ ეს საგანი სამინისტრომ მარჯვედ შეასრულა, მაშინ «თავად-აზნაურობის შეერთებულს ჯგუფს» არ გაუჭირდება თავისი მთავარი განზრახვა «მშვიდობიანის» და «კანონიერის» გზით აღასრულოს: მაშინ თვით რეაქციონური სათათბირო შესცვლის საარჩევნო და ძირითად კანონებს, როგორც ამას რეაქციონერები მოითხოვენ, ე. ი. ბულიგინის კანონებს დაუბრუნდებიან; ხოლო თუ სტოლიპინმა მოლოდინი არ გაამართლა და ყურმოჭრილი მონა სათათბირო ვერ შექმნა, საიდუმლო შთავრობა და მემარჯვენე პარტიები ისევ ნაცად გზას მიჰმართავენ; სათათბიროს დაითხოვენ დანამდვილ «coup d'état»-ს მოახდენენ: გააუქმებენ 11 დეკემბრის საარჩევნო კანონსა. ჯერ-ჯერობით მთავრობა დარწმუნებულია, რომ მორჩილ სახალხო წარმომადგენლობას ჩაიგდებს ხელში. სწორედ ამით აიხსნება ხასიათი იმ კანონ-პროექტისა, რომელთაც დაუღალავად აცხობს დღეს სამინისტრო და რომელთაც გულმოდგინეთ უმზადებს მომავალ სათათბიროს. თუ არ ამ იმედით, სხვით არაფრით აიხსნება სტოლიპინის სამინისტროს ისეთი გაბედული კანონი, როგორიც არის მაგალითად «ოხშჩინა»-ს დარღვევის შესახები ან ამ უკანასკნელ დღეებში გამოქვეყნებული პროექტი განსაკუთრებულ დაცვის წესების შესახებ. ამ «ახალ» პროექტში ყველაფერი ძველებურად რჩება: ამიერიდანაც მთავრობას თავის ნებით შეეძლება სადაც ჰსურს განსაკუთრებული წესების შემოღება და ყოველ მოქალაქობრივ ცხოვრების მოსპობა, ყველა უფლებათა გაუქმება. სამინისტრო და მის ზურგს უკან მდგომი რეაქციონური მთავრობა დარწმუნებულნი არიან გამარჯვებაში და ეს აბედვინებს მათ რეაქციონურ კანონ-პროექტების შეთხზვას, რომელთა განხორციელება განახლების მაგიერ წინანდელ ბიუროკრატიულ რეჟიმის გაძლიერებას გვიქადის. მთელი ენერგია დღევანდელ სამინისტროსა და რეაქციის ძალებისა იმაზეა მიმართული, რომ ახალის კანონებით გაიმაგრონ ძველი პოზიციები და ამიტომ უნდათ მორჩილი სათათბირო, რომ ეს კანონები სახალხო წარმომადგენლობის მიერ იქმნას მოწონებული: მაშინ მეტი სიმაგრე ექნებათო.

გამართლდება თუ არა მთავრობის მოლოდინი—ახლო მომავალი გვიჩვენებს.

არჩევნები სახელმწიფო სათათბიროში

ჩ ვ ე ნ შ ი

ტფილისის მაზრა. 12 იანვარს ტფილისის მაზრის სოფლის საზოგადოებაში მოხდა გლეხთა რწმუნებულების არჩევნები. აირჩიეს ორ-ორი კაცი დილმის, ღვევის, თონეთის, კოდის, საგარეჯოს და ხაშმის საზოგადოებებში. არჩეულებიდან რვა სოც.-ფედერალისტია, ერთი სოც.-რევოლიუციონერი და ოთხი უპარტიო მემარცხენე.

15 იანვარს ტფილისისავე მაზრის სოფ. სართიჭალას მოხდა წვრილ მემამულეთა არჩევნები. დაესწრო სულ 37 კაცი. აირჩიეს რვა კაცი, აქედან 4 სოც.-ფედერალისტია, 3 სოც.-დემოკრატი და ერთი უპარტიო მემარცხენე.

დუშეთი. 13 იანვარს მოხდა წვრილ მემამულეთა არჩევანი. დაესწრო 48 კაცი. აირჩიეს შვიდი რწმუნებული, უმეტესობა უპარტიო მემარცხენე.

დ. ხარაგაული. (შორაპნის მაზრა). 16 იანვარს, როგორც გამოქვეყნებული იყო, მოხდა წვრილ მემამულეთა არჩევნები. არჩეულ იქმნა 14 რწმუნებული, მათგან 9 სოც.-ფედერალისტი, დანარჩენი 5 კაცი, ზოგი სოც.-დემოკრატი და ზოგი უპარტიო.

რ უ ს ე თ შ ი

პეტერბურგი. კალუგის გუბერნიის ვოლოსტებში არჩევნები დამთავრდა. სულ აირჩიეს 397 რწმუნებული: 186 მონარქისტი, 184 ზომიერი.

ბესარაბის გუბერნიის საროკსკის მაზრაში 12 ვოლოსტის კრებამ აირჩია 24 რწმუნებული, იმათ რიცხვში 1 მონარქისტი, 23 ზომიერი. ასტრახანის გუბერნიაში ჯერ-ჯერობით აირჩიეს 42, იმათგან 2 მონარქისტი, 20 ზომიერი.

ვილნოს გუბ. 4 მაზრის წვრილმე მამულეთაგან აირჩიეს 45, ყველა ზომიერია. ბესარაბიის გუბერნიის ხატინსკის მაზრაში აირჩიეს 5, ზომიერები, ებრაელები. კრებაზე გამოცხადდა 200 ებრაელი და 50 მღვდელი. უკანასკნელნი დემონსტრატიულად გავიდნენ, რადგან უკანონოდ მიიჩნიეს, რომ 30 მათი ცენზი 5 ებრაელის ცენზმა გააბათილა დი თავმჯდომარემაც უარი უთხრა, რომ მათ ცალკე ეყარათ კენჭი.

ბენდერის მაზრაში აირჩიეს 8 ზომიერი.

მოსკოვის გუბერნიის 4 მაზრაში აირჩიეს 74 რწმუნებული, 46 ზომიერი და 23 მონარქისტი.

ახალი ამბავი

გადასახლება. ტფ. გენ.-გუბერნატორის განკარგულებით, ხუთის წლით ვიატკის გუბერნიაში იგზავნებიან გორის მაზრის მცხოვრებნი: სოფ. ნიჩბისისა—ალექსანდრე ზაქ. ასლამაზოვი ნიქოზისა—ვლადიმერ ალექ. მეტრეველი და ახალციხის მაზრის მცხოვრები—ესტატე ალექ. მაღრაძე. ამათ ჰბრალდებათ მუქარის წერილების გზავნა და ფულის მოთხოვნა. ასტრახანის გუბერნიაში, სამხედრო წესების მოხსნამდე, იგზავნება ქარელის სოფლის მოსამართლე გიორგი სახაშვილი. ამას ჰბრალდება რევოლიუციონერებთან საქმის დაჭერა და პროპაგანდა.

◆ **მკვლელობა.** 17 იანვარს პოლიციის მე-5 ნაწილში რამდენიმე შეიარაღებული კაცი თავს დასცემია ოქრომჭედელს ოჰანეზ ტუგაჩიანცს, მოუკლავთ და სახლისნოდან ძვირფას ნივთებიანი ყუთი გაუტაცნიათ. მოკლულის გვამი მიხეილის საავადმყოფოში გაგზავნეს.

◆ **ფულის მოთხოვნა.** 17 იანვარს პოლიციის მე-8 ნაწილში მერაბოვის კუბოს მაღაზიაში შესულა რამდენიმე შეიარაღებული კაცი და მოუთხოვნიათ ფული. ხმაურობაზე გაჩენილან პოლიციელები, რომელთაც ორი კაცი დაუპატიმრებიათ. ერთი დაჭრილია.

◆ **დაჭრა.** 17 იანვარს პანასევიჩის ქუჩაზე მიმავალ ტფ. მოქალაქეს ივანე ტორონჩინს წამოეწია ვიღაც უცნობი და დანით რამდენჯერმე დასჭრა. დაჭრილი მიხეილის საავადმყოფოში გაგზავნეს.

◆ **ექიმ ხუდადოვის დაკრძალვის გამო.** 17 იანვარს ტფ. ქალაქის გამგეობამ მოისმინა ქალაქის თავის განცხადება ხმოსნად ნამყოფის ნ. ა. ხუდადოვის გარდაცვალების შესახებ. გამგეობამ მოისმინა ზოგიერთ ხმოსნის განცხადებაც. ამ ხმოსნების სიტყვით, ხუდადოვს სიცოცხლეში სურვილი გამოუთქვამს, იმისი გვამი დაჰკრძალონ ნაძალადევს ზემოდ, განსვენებულის თაოსნობით გაშენებულ საგარაკო ადგილში. გამგეობამ დაადგინა: 1. გამოითხოვონ ნება-რთვა განსვენებულის გვამის კუკიის აგარაკში დასაკრძალავად; 2. ქალაქის თვითმართველობის სახელით სამძიმარი გამოეცხადოს განსვენებულის ჭირი-სუფლებს; 3. შეამკონ გვირგვინით კუბო; 4. დაესწროს დასაფლავებას გამგეობა.

◆ **ტფ. საგენერალ-გუბერნატოროდან გაძევება.** ტფ. საგენერალ-გუბერნატოროდან ეტაპით იგზავნებიან გორში დაპატიმრებული იოსებ კახელაძე, ი ბოგოჩოვი და ოთხი თათარი.

◆ **ტელეფონი ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორაში.** ტფ. ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორის სატელეგრაფო კასსაში იმართება სატელეფონო ბუდკა. დალაპარაკება ყველას შეუძლიან მხოლოდ სამი წუთის ლაპარაკში უნდა გადაიხადოს სამი შაური.

◆ **სწავლის შეწყვეტა.** 17 იანვარს რკინის გზის სატეხნიკო სასწავლებლის პირველ კლასის მოსწავლეებმა სწავლა შეწყვიტეს და სასწავლებლის უფროს განუცხადეს, ვიდრე 2 და 3 კლასის მოსწავლეებს უკანვე არ მიიღებთ, სწავლას არ განვაახლებთო.

◆ როგორც გადმოგვცემს, ამას წინად მოტაცებულს არამიანცის შვილს გიმნაზიელს თავის მშობლებისათვის უცნობებია: ჩემთვის ნუ შესწუხდებით, მე კარგადა ვართ. სწორს იმასვე, რომ ამ ბარათის მომტანს ნუ შეაწუხებთ და პოლიციას ნუ გადასცემთო.

◆ 18 იანვარს ტფ. პოლიციის მე 6 ნაწილში მცხოვრებ მაჰმადიანთა წარმომადგენლებმა განუცხადეს, რომ მაჰმადიანებს შორის რამდენიმე კაცმა ტფ. ქალაქის გამგეობის სახელით მოითხოვა შესასწორებლად საარჩევნო ბილეტები. როცა გავიგეთ, რომ ამის ჩამდენი „დაშნაკცუთუნის“ პარტიის წევრნი იყვნენ, პოლიციას ვთხოვეთ დახმარება. 10 ცალი როგორც იქნა, პოლიციამ იპოვნა. აღმოჩნდა რომ ზოგიერთ ბილეტებში უცნობებს თავიანთი კანდიდატები ჩაუწერიათ.

◆ კვირას სიფხიზლის საზოგადოების აუდიტორიის სადგომში ვერაზედ ექიმი ნაუმენკო წაიკითხავს ლექციას გადამდებ ავადმყოფობათა შესახებ.

პროვინციის ცხოვრება

ზუგდიდი. დიდი მოთმინება სჭირია ადამიანს გადაიტანოს ზუგდიდელ „დაშნიკების“ და ხულიგნების აღვირ-ახსნილი მოქმედებანი. ხალხში ესენი დაცინვის კილოთი გაიძახიან: „გაუმარჯოს ერთობას! ამხანაგო, შენ დემოკრატი ხარ თუ ფედერალისტი? ო. მესამე უძახის: „ფრთხილად იყავი, ამხანაგო, რევოლიუციონერი ან ანარხისტი არ იყოს“-ო და ამას მოჰყვება სიცილ-ხარხარი. მაგრამ „დაშნიკების“-ს და ხულიგნების სიცილ-ხარხარი დიდ ხანს არ გასტანს, რადგანაც ბოლო მოეღება და თავისუფლებისათვის ამოძრავებული ხალხი დაამსხვრევს მძიმე ბორკილს და მაშინ მოსთხოვს მათ სრულ ანგარიშს დღევანდელ სიცილ-ხარხარისას. მანამდე კი ნუ დაავიწყდებათ 1905 წლის დეკემბერი, როდესაც ჩვენს ფერხულში იყვნენ ჩაბმული, და აგრეთვე 1906 წლის იანვარი, ორიდან ცხრამდე, როდესაც სხვის დაუკითხავათ, ვითომ საერთო საქმის საჭიროებისთვის, საზოგადოებაში ფულებს აგროვებდით. სად არის ეს ფული? რისთვის არ იძლევით იმის ანგარიშს? გირჩევთ ის ფული გადასცეთ იმ საქმეს, რისთვისაც მოაგროვეთ, წინააღმდეგ შემთხვევაში იძულებული გავხდებით თქვენი სახელი და გვარი გამოვაცხადოთ გაზეთის ფურცლებზე.

ანტონ გ. ქანდარია.

ს. ლამისყანა (ქართლი). მოგეხსენებათ, თუ რა უბედურება მიაყენა რეაქციის გამეფებამ საზოგადოდ რუსეთს, და კერძოდ საქართველოს და მომეტებულად კი ზოგიერთ მისს სოფლებს. აი ამისთანა დასჯილ და მიწასთან გასწორებულ სოფელთაგანი გახლავთ ს. ლამისყანა. შარშან ამ დროს ეს სოფელი მთლად ცეცხლის ალში იყო გახვეული. რეაქციის გამარჯვებით ზოგიერთ ქვემძრომნი წელში გაიმართნენ, სინათლეზე გამოვიდნენ და, ვისთანაც ჯერ იყო, ტყუილი და მართალი კრიალოსანივით ჩამოუთვალეს. ამ ვაჟბატონებმა დაასმინეს, რომ „აგიტატორების“ და რაზმელების ბუდე ლამისყანაო. რეაქციონერებსაც მეტი არ უნდოდათ: წამოვიდნენ და მოსთხოვეს 32 თოფი და რაზმელები. აქედან იწყება სოფლის ტანჯვა-წვალება. სხვა ზარალთან და დამტერებასთან ერთად 52 საბძელი და სახლი მიწასთან გაასწორეს. იდგა მოხუცი თუ ახალგაზრდა ჯოხზე დაყუდებული და გადმოსდიოდა დაბა-დუბით ცრემლები... პური, ქერი, ფქვილი, თივა და სხვ. ცეცხლმა იმსხვერპლა. ზოგი ამ დროს გაქცეულთაგანი ჯერაც არ დაბრუნებულა, ზოგი კი დაბრუნდა და შეუდგა მშვიდობიან ცხოვრებას. მთელი ზამთარი ყაზახები იდგნენ სოფელში. როცა წავიდნენ, მაშინაც კი ემინოდათ. ეს იყო მიზეზი, რომ გაზაფხულზე თავის დროზედ არ დაბრუნდნენ თავიანთ სახლებში და უხნავები დარჩნენ. ვეღარ ხნეს გაზაფხულის ნახნავები და ვერც ვენახები შეიმუშავეს. ამიტომ, როგორც პური, ისე ღვინო ძალიან ნაკლებად მივიდა. 160 კომლიან სოფელში ერთ მეხუთედს არ შეჰყვა იანვრამდის პური, დანარჩენი ოთხი მეხუთედი ჩანახობით ყიდულობს პურს და ისე დღეს დღიურად ძლივს გამოდის.

ეს ერთი კვირაა, აქ საქონლის ჭირი გაჩნდა და მუსრს ავლებს. შეატყობინეს კიდეც ვისთანაც ჯერ არს.

ყოფილი ფხაკაძე.

პატარა ფელეტონი

აფსუს ცენზურავ!

(რედაქტორის დარდები)

გაზეთის «კიევსკი გოლოსის» გამომცემელს გუბერნატორისათვის უთხოვნია, ჩვენს გაზეთს ისევ წინასწარი ცენზურა მიუჩინეთო.

ამ ამბავმა ისე ჩაიარა, რომ ყურადღება არავის მიუქცევია. ან ვისა სცალიან ახლა მაგისთანა წვრილმანისათვის? მხოლოდ ჩვენ, პროვინციალი რედაქტორები, მივხვდით ჩვენის მოძმის ნატვრის სიმწვავეს.

გინდ დაიჯერეთ, გინდ არა, მეკი დიდი ხანია ეგეთივე განზრახვა მედო გულში. მაგრამ სუა ვერ ამოვიღე. რას იტყოდნენ? პროგრესიულ ორგანოს რედაქტორი ცენზურის აღდგენას თხოულობსო!... ჩამქოლავდნენ, ბურჟუას და ნაციონალისტს დამარქმევდნენ.

ახლა, რაკი რუსმა რედაქტორმა სთქვა, იმედია მეც მინაურს ხუცესს, ჩემს გულის პასუხს მათქმევინებენ და მეპინდობენ.

ღმრთანდაც, სანდობი და სანატრელი რაშ არის სიტყვის თავისუფლება, საძღვთო ნიჭი, ადამიანის თანშობილი. დაიბადება ადამიანი თუ არა, პირველი მისი სურვილი ხმის ამოღებაა. კვდება და მაშინაც იკრებს უკანასკნელ ღონეს უკანასკნელის სიტყვის სათქმელად.

ღმერთმა რომ შექმნა ადამ და ევა, ის კი როდი უბრძანებია ამა და აშ სიტყვას ნუ იტყვითო, მხოლოდ გააფთხილა, ხისაგან ცნობადისა კეთილისა და ბოროტისა არა სჭამოთ, თორემ მოკვდებითო. ეს მცნებაც უეჭველია კაცის ჯანმრთელობისათვის იყო მიცემული, თუმცა ღვთის მეტყველნი სცდილობენ რაღაც სხვა აზრი მიაწერონ.

რაც უნდა სთქვან ღვთის მეტყველებმა, მაინც «შექმნათა»-ში ვერსად ჰპოვებთ, ვითომც ღმერთს დამბადებელს დაეწესოს ცენზურა. და ეს ჭეშმარიტება ისეთი ცხადია, რომ ქვეყნის დასაბამიდან შვიდი ათას ოთხას მეთოთხმეტე წელს თვით რუსეთის ბიუროკრატიამ იწამა. შეიგნო, რომ ცენზურა ღვთის-წინააღმდეგი დაწესებულებაა და მოსპო ეს უსჯულოება.

მაგრამ სასწაული ბიუროკრატიის მორჯულება კი არ იყო, საკვირველება ჩვენი სირეგვნე იყო, რომ მისი მორჯულება დავიჯერეთ და დაღადვყავით სხვა და სხვა ენითა: «თავისუფლება, თავისუფლებაო»! თითქო ახალი სული-წმინდა მოგვეფინაო.

ვის მოუვიდოდა მაშინ ფიქრად, ვითომც ცენზურის გაუქმება და სიტყვის თავისუფლება ერთი არ იყოს? მთავრობას კი სიტყვის თავისუფლება ასე ესმოდა: «შენ რაც გინდა თქვი, მე კი, თუ არ მომეწონა, რამდენიც მინდა, იმდენს ჩაგკრავ თავშიო».

აბა, სად ბატონის მომაზილი და სად ჩვენი ბანი!

რაღა გასაკვირალია, თუ გაზეთის რედაქტორი ასეთის თავისუფლებისაგან იჯამნა და ცენზურის აღდგენა ითხოვა? მეტადრე პროვინციალური გაზეთის რედაქტორმა.

სატახტო ქალაქის გაზეთს ფრთხილად ეპყრობიან. თუ აუტეხენ რასმე, სცდილობენ სასჯელს კანონიერი ელფერი დასდონ. დამნაშავე რედაქტორს გაასამართლებენ კა, ასე გასინჯე, ზოგჯერ გაამართლებენ კიდეც. საზიფათოა ასეთი გაზეთის წარა-მარად დახურვა: იმავე დღეს ათასობით გაიგზავნება დეპეშები და ძველსა და ახალს ქვეყანას მოედება ამბავი: რუსეთის ბიუროკრატიამ კიდევ ერთი მტარვალობა ჩაიდინა, პროგრესიული გაზეთი დახურაო.—დაე ისევ სასამართლოს განაჩენით დაიხუროს გაზეთი. სულ ბიუროკრატიამ რად ჭამოს ბიაბრუ? ზოგი კერძო სასამართლომაც მიირთვას.

პროვინციალურ გაზეთის დასახურავად კი მაგდენი ცერემონია არ არის საჭირო. გასცეს დღეს ბრძანება და გაჰქრა გაზეთი. არც ევროპა და არც ამერიკა მაგის გულისათვის ყურს არ დაიბერტყს. მკითხველს კი ხვალ ისევ მოაგონდება დახურული გაზეთი, როგორც შარშანდელი თოვლი. მკითხველი დიდიხანია დაჩვეულია მაგებს და უდარდელად იძახის: «არა უშავს რაო, იგი წავა და სხვა მოვა ტურფასა საბაღნაროსა».

დიახ, ერთი რედაქტორის გულშიაც ჩაიხედოს, რა ვარდ-ზამბახები ჰყვავის, იქა, სახლში რომ უწვეველი სტუმრები მიუხდებიან, ყველაფერს აუქოთებენ, აუკლებენ და ქაღალდებს წაუღებენ მერე ციხეში ამოაყოფინებენ თავს ან ჯანდაბას გადაკარგავენ. მაგასაც არ აკმარებენ და აწყობილს ნომერს, დასაბეჭდად დამზადებულს, «ნაბეჭდში» ჩასვამენ,—ბრალიან გაზეთს უბრალოდ სტამბას წააკლავენ.

ამდენ ჭირში რუსული გაზეთის რედაქტორს ისა აქვს მცირე ნუგეშად, რომ გენერალ-გუბერნატორმა წაიკითხა მისი წერილი, არ მოეწონა გაზეთის მავნე მიმართულება, ჩააქრო ნაპერწკალი და მით იხსნა ხალხი აღგზნებულის ცეცხლისაგან. მართებდა კიდეც, რადგან გუბერნიაში მარტო გენერალ-გუბერნატორსა აქვს მიმადლებული ნიჭი მიაგნოს რა არის ხალხისთვის სავნებელი და სასარგებლო.

ეგ რუსული გაზეთის რედაქტორს. მე კი მაგ მცირე ნუგეშის ნაცვლად, გული ეჭვით მისივდება. დაე ჩემი გაზეთი ხალხის ჭირის სანაცვლო იყოს, მაგრამ რა იცის გენერალ-გუბერნატორმა ჩემის გაზეთის მავნე მიმართულებისა? თითონ ხომ არ ესმის ქართული და ჩემს გაზეთს ვერ წააკითხავდა. უეჭველია უთარგმნეს და წაიკითხეს. მაგრამ ვინ სთარგმნა, რა სთარგმნა, როგორ სთარგმნა? რა ვიცი, იყო თუ არა შეცდომა ნებსითი ან უნებლიეთი?

თუ რუსი რედაქტორის თავზედ ერთს კაკალს ამტვრევენ, ჩემს თავზედ ორსა.

იმიტომაც მოუთმენელად ველოდი, რითი გათავდებოდა «კიევსკი გოლოსის» საქმე. არჩა დავამზადე, მიუჩენდნენ თუ არა რუსულ გაზეთს ცენზურას, მაშინვე მეთხოვა იგივე ჩემის გაზეთისათვის. და წარმოიდგინეთ რა დამეთუთქა გული, როცა საგენტო დეპეშებიდან ამოვიკითხე: გუბერნატორს «კიევსკი გოლოსის» რედაქტორის თხოვნა არ შეუწყნარებიაო... გაჰქრა ჩემი უკანასკნელი იმედი!

ნეტავი ისევ რუსს რედაქტორებს. საქმე თუ გაუჭირდათ, გაზეთის მიმართულების გამოცვლა შეუძლიანთ მაინცა.—დღევანდელი პროგრესიული გაზეთი თუ ხვალ რეაქციონური გახდა, არცა რას წააგებს: ხელის მომწერლებს მაინც იპოვის, ფული კი აქედანაც მოუვა, იქიდანაც.

ვაი ქართულ გაზეთის ბრალი, რომ ამ მხრითაც ვერ მოეგვარება! განა წარმოსადგენია ქართული რეაქციონური გაზეთი? ვინ ეყოლება მკითხველად? სად არის, ვის უნახავს და ვის გაუგონია ქართველი რექციონერი?

ქართველებმა ლამის ერთმანეთი დასჭამონ: არა, მე ვარ ნამდვილი სოციალისტი!.. არა, შენა ხარ ბურჟუაო!... და მაგათ გინდა წააკითხო რეაქციონური გაზეთი?

რუსი რედაქტორის რეაქციონერობა ადვილია: სამშობლოს სიყვარული, ძველი წეს-წყობილება, ეკლესია და ურიების სიძულვილი. ეს არის იმისი მრწამსი. ქართველი რეაქციონერი კი აბა რას გაზდება ამ რეცეპტით?

პატრიოტობას დაიწყებ, ან ძველი წესის შემოღებას მოინდომებ,—იტყვიან საქართველოს სამეფოს აღდგენა უნდაო, და სეპარატიზმისათვის დაგიხურავენ გაზეთს.

ეკლესიას გამოესარჩლები, —ავტოკეფალიის აღდგენას დაგწამებენ, და ავტოკეფალია ხომ სეპარატიზმის ღვიძლი ძმა არის.

ურიების სიძულვილს იქადაგებ,—თავს

ფელეტონი

მოსე.

ჰენრი ჯორჯისა.

(თარგმანი ინგლისურიდან)

დღეს ადამიანის აზრმა ისეთი მიმართულება მიიღო, რომ გამოჩენილ ისტორიულ მოღვაწეს ისე უცქერის, როგორც გარეშე პირობების შედეგსა და არა როგორც ახალ მიმართულების შემქნელ თაოსნობის ძალას. ისტორიის პირვანდელ ხანაში ადამიანის ძლიერი წადილი იყო ყოველი საგანგებო მოვლენა გამოჩენილ ადამიანთათვის მიეწერა; დღეს კი სულ წინააღმდეგს ვხედავთ: ძველის გარდმოცემის შარავანდედით მოსილი ძლიერი მეთაურები ადამიანს ზღაპრულ შემოქმედებად მიაჩნია.

ხოლო თუ ვეცდებით აღმოვაჩინოთ სათავე იმ საუკუნო მოძრაობისა, რომელიც დღესაც ცოცხლობს და ჰფეთქს ადამიანთა ცხოვრებაში, უეჭველად ბოლოს მეთაურ ადამიანს მივაგნებთ. მართალია, რომ „დაწესებულება ჰქმნის ადამიანს“, მაგრამ ისიც მართალია, რომ „დასაწყისში ადამიანი ჰქმნის დაწესებულებას“.

ყველამ კარგად იცის ერთი ადგილი მაკოლეის ისტორიიდან, სადაც ავტორი აგვიწერს, როგორ აღელვებდება ადამიანის გონებას სიძველე ეკლესიისა, რომელიც მრავალ მეფეთა დინასტიისა და სახელმწიფოთა აღორძინებისა და დამხობის მოწამეა და დღემდის სცოცხლობს და წარმოგვიდგენს იმ ხანას, როცა საკურთხევლის კვამლი ადიოდა ზეცად პანთეონიდან და ვეფხვი და ლომი ნავარდობდა ფლავიუსის ამფითეატრში. ხოლო ჩვენ შორის დაცულია ისეთი წესები, მოდგმიდან მოდგმაზე განუწყვეტლივ გადმოცემული, რომელთა სათავე შეგვიძლია კიდევ უფრო ძველ ხანაში აღმოვაჩინოთ. ყოველ წელს არის ხოლმე ერთი დღე, როცა ყველა ქვეყნებში ერთი ტომის კაცნი გარს შემოიკრებენ თავ-თავის ოჯახებს და, თითქო სამგზავროდ გამოწყობილნი, სასოებით და მდუმარედ საჩქაროდ სჭამენ სადილს. სანამ რომის კედლების საძირკველი ჩაიყრებოდა, სანამ ჰომეროსის ჰანგები გაისმოდა, ეს დღესასწაული უკვე არსებობდა და რამდენისამე საუკუნის წინად მომხდარ შემთხვევას აღნიშნავდა.

ეს მოვლენა აღნიშნავს საისტორიო ასპარეზზე გამოცხადებას მრავალ-მხრივ შესანიშნავ ერისას—იმ ერისას, რომელმაც, თუმცა თავის დღეში არ დაუარსებია დიდი სახელმწიფო და არ აუშენებია ახალშენების დედა-ქალაქი, მაინც დაუმორჩილა კაცობრიობის უდიდესი ნაწილი თავის გავლენას, ვრცელს, ძლიერსა და განუწყვეტელს; ერი, რომელიც თითქმის ორი ათასი წლის განმავლობაში მოკლებული იყო თავის სამშობლოს, მწყობრ ხალხოსნობას და, ჟამთა ცვალებადობის მიუხედავად, მაინც დაიცვა თავისი პიროვნება და სარწმუნოება; ერი, რომელიც დაამხეს, გასრისეს, გაჰფანტეს; რომელიც დაამსხვრიეს, მტვრად აქციეს და ქარს მისცეს ქვეყნის კიდის კიდემდე მოსაფენად, ერი, რომელიც, თუმცა მრავალ მეფეთა ტახტი დაამხო, სახელმწიფოები განქრა, სარწმუნოებანი გამოიცვალა, ცოცხალი ენები მკვდრად იქცა, დღესაც სცოცხლობს და სიცოცხლის უებარ უნარს იჩენს,—ერი, რომელშიაც უცნაური წინააღმდეგობანია შეუღლებული, რომლის მატიანე ზოგჯერ დიდების შუქით ბრწყინავს, ზოგჯერ კი სირცხვილისა და ბოროტების უფსკრულში ინთქმება.

ამგვარ ერის გამოცხადება აღნიშნავს ახალ ხანას მსოფლიო ისტორიაში. ხოლო ამ საგანზე კი არა, არამედ იმ ადამიანზე, რომელიც ბუმბერაზივით ამართულია ამ ერის შუა გულში და უშვენიერეს გადმოცემებითაა შემკული, ვაპირებ მე დღეს თქვენთან საუბარს.

სამი უდიდესი სარწმუნოება უმაღლეს ადგილს აკუთვნის „გამოსვლის“ მეთაურს, რომელიც ოდესმე ჰღირსებია მოკვდავ ადამიანს. ქრისტეს, მაჰმადისა და ებრაელთა სჯულის თანახმად მოსეს უზენაესმა ღვთაებამ ჩაუდგა ენა და თავის კანონ-მდებლად დაადგინა. იგი ზესთა ბუნებითი შუამავალია, რომლის ენით თვით ღმერთმა გამოსთქვა თავისი ნება. ერის აღფრთოვანებულმა შემოქმედებამ ისეთი უებარი სიმაღლე მიათვისა ამ ადამიანს, რომ შეიძლება ამით კიდევაც დაბრკოლდეს იმის ნამდვილ დიდების შეგნება. სავლე მხოლოდ მაშინ გვეჩვენება უფრო მშვენიერად და ახოვანად, როცა იგი თვის ძმათა შორის სდგას.

მეორე მხრით დაბადების კრიტიკოსთა უახლოესი სკოლა ამტკიცებს, რომ ის წიგნები და კანონმდებლობა, რომელიც მოსეს მიაწერეს, ნამდვილად წინასწარმეტყველთა შემდგომ ხანის ნაყოფია. მაგრამ მაინც ამ მოსეს, მკრთალადა და ბუნდოვანად შემოხაზულ პიროვნებას, ვის შესახებაც მათ თითქმის არაფერი არ შეუძლიათ სთქვან, აწერენ ისინი სათავეს იმ ზრდა-განვითარებისას, რომელმაც შემდეგ საუკუნეთა განმავლობაში თავი იჩინა ებრაელთა კანონის კაცთ-მოყვარე თვისებაში და შექმნა ახალი მაღალი ცნება—ერთი ღვთაება, მსოფლიო და საუკუნო ყოვლად—შემძლე შემოქმედი; შემდეგ უფრო მაღლა ავიდა და უფრო მშვენივრად აინთო სულიერ ცხოვრების გზის მაჩვენებელი ვარსკვლავი და ბოლოს ბეთლემის ბაგაზე დაადგა.

რომელი მხრიდანაც უნდა შევხედოთ მოსეს, შეიძლება სასარგებლო იყოს ჩვენთვის თვალთა-ხედვის ისეთ წერტილზე დავემყაროთ, სადაც რწმენისა და ურწმუნოებისათვის რაიმე საერთო საფუძველი აღმოჩნდება; მივიღოთ ებრაელთა მატიანისა და გადმოცემის უმთავრესი ძირითადი თვისებანი, მოვფინოთ იმათ ნათელი ისტორიული მეცნიერებისა და ადამიანის ბუნების შეგნებისა, როგორც იგი დღეს ჩვენ თვალ წინ ნათლად სჩანს. ამ შემთხვევაში სადვთო ისტორიას შეიძლება ისე შევხედოთ, როგორც საერო ისტორიას ვხედავთ; ასე რომ არავისი სარწმუნოებრივი გრძნობა არ შეილახება. რაც უნდა თამამი იყოს დღევანდელი კრიტიკა, იგი ზღაპრულ პიროვნებად ვერ აქცევს მოსეს. ის ფაქტი, რომ ეგვიპტედან ებრაელთა გამოსვლა მოხდა, ამტკიცებს, რომ ხალხს ამგვარი მეთაური ჰყავდა.

ხანგრძლივ დესპოტიზმისაგან წელში მოტეხილ ერის თავისუფლების გზაზე გამოყვანა; იმისი წესიერი გაწვრთნა და მძლავრ ჯარად დარაზმვა; ისეთ მეომრებად გადაქცევა, რომელთა მძლავრ იერიშს ვერ უძლებდნენ გულადობით სახელ-განთქმული ერნი და დაემხნენ ზღუდე-შემოვლებული ქალაქები; უთანხმოებისა, მოშურნეობისა და ამბოხების აღაგმვა; ბედის უკუღმართობასა და ცვალებადობასთან ბრძოლა; ერის აღფრთოვანებულისულის ცხარე და ურჩი კვეთების მტკიცედ და ახლ მიზნის მსახურად გადაქცევა, ყველა ეს მოითხოვდა დიდებული ხასიათის მქონე პიროვნებას—ისეთ ადამიანს, რომელშიაც უმაღლეს ხარისხამდე განვითარებული და შეზავებული იყო თვისებანი—პოლიტიკოსის, პატრიოტის, ფილოსოფოსისა და სახელმწიფო მოღვაწის.

ამგვარ ხასიათის ადამიანს, იმის ტლანქ და მკაცრად შემოხაზულ სურათს გვიჩვენებს გადმოცემა—იგი იყო ერთად შეუღლებული ეგვიპტელების სიბრძნე და უგულჩვილესი ადამიანის თავგანწირული სასოება. თავიდან ბოლომდის, ამ ადამიანის თვითეული ნაბიჯი, რომელსაც კი თვალს მოვკრავთ, მწყობრად ეთანხმება იმის ხასიათს და იმ დიდებულ საქმეს, რომელიც მან შეასრულა და საუკუნო ძეგლად დაიდგა.

ადგილისა და დროის პირობებით შეზღუდული, იგი სარგებლობდა თავისთვის ხელმისაწვდომ ძალებითა და საშუალებით და ბოლომდის მისდევდა თავის განზრახვას. იმის დიად შემოქმედებაში უფრო დიადი განზრახვა გამოსჭვივის; მაღალი საგანი კიდევ უფრო უმაღლეს იდეალს გაგვიმხელს.

ეგვიპტე იყო ბუდე ებრაელთა ეროვნებისა—ის საშო, სადაც ერთი ოჯახი, ან, სულ ბევრი რომ ვთქვათ—ერთი პატარა თემი ერთად გადაიქცა და რიცხვით ამერიკის იმ დროინდელ ხალხს უდრიდა, როცა აქ დამოუკიდებლობა გამოცხადდა. ოთხი საუკუნის განმავლობაში, ებრაელთა გადმოცემის თანახმად—ებრაელთა ერი პირისპირ უდგა უმაღლესად განვითარებულ ძველ ცივილიზაციას—რომლის სიმტკიცის სიმბოლოდ დღეს ჩვენ თვალ წინ დგას საუკუნო მთების მეტოქე ძეგ-

შეირცხვენ და სასაცილოდ გახდები. მე შენ გეტყვი ძალიან საშიში რევოლიუციონერები არიან ცხინვალელი ან საჩხერელი ურიები, რომ მათი აკლება საჭირო იყოს რუსეთის იმპერიის გადასარჩენად?..

ასე რომ გულითაც რომ უნდოდეს ქართველ რედაქტორს რეაქციონერობა, ბოლოს მაინც რევოლიუციონერი გამოვა.

მაშ როგორღა გამოვცე გაზეთი, თუ კი არც სიტყვის თავისუფლებას მაძლევენ, არც ცენზურას და ვერც მიმართულება გამომიცვლია?

რა ვქნა, წავიდე სპარსეთის ქართველებთან და იქ გამოვცე გაზეთი?.. რას მირჩევთ?

რიჟ ბაბა.

წერილი სპარსეთიდან.

გადასახადები.—უუფლებლობა ხალხისა.—სამღვდელოების გაბატონება.

ადერბეიჯანის ოლქი სპარსეთის ოლქებში უდიდესია და მისი საოლქო ქალაქი თავრიზიც—ოდესმე სატახტო ქალაქად ყოფილი—უდიდესი ქალაქია სპარსეთისა. თავრიზი ბაზაა მთელის სპარსეთის ვაჭრობისა. თითქმის მთელი შინაური და უცხოური ვაჭრობა სპარსეთისა სწარმოებს თავრიზში. უცხო ქვეყნების სავაჭრო საქონელი თავრიზში მოდის ულუხანლუ-ჯულფის გზით და აზრუმ ოსმალეთის გზით. აქედან იგზავნება სხვა ქალაქებში უცხოეთიდან მოსული სავაჭრო საქონელი. აქავე გროვდება სხვა და სხვა მხრიდან გარეთ გასატანი საქონელი.

სპარსეთს წელიწადში შემოაქვს უცხო ქვეყნებიდან 50 მილიონ მანეთისა და გააქვს თვისი ნაწარმოები უცხო ქვეყნებში 40 მილიონ მანეთისა. ეს რაოდენობა ცხადად გვიჩვენებს, რომ წარმოება და მრეწველობა ჯერ ისევ პირველ საფეხურზეა და არც მოთხოვნილება გამოსულა პატრიარქალურ წრიდან.

ადერბეიჯანის და თავრიზის მცხოვრებნი შესდგებიან: თავად-აზნაურთაგან, სასულიერო წოდებისაგან (რომელსაც უნდა მიეწეროს დერვიში და სეიდიც), მოვაჭრეთაგან (რომელთაც ეკუთვნიან ზარაფნიც), ქალაქისა და სოფლის გლეხთაგან. მიწა ფეოდალურის წესით არის განაწილებული. მიწის მესაკუთრეთ ითვლება სახელმწიფო, რომლის ცნება ხელმწიფის ცნებასთან გაერთიანებულა, ე. ი. შაჰი და სახელმწიფო ჯერ არ არის გაცალკევებული ცნებები, რაც სახელმწიფოსია, მაშასადამე შაჰისა ყოფილა და უკუღმა. დასახელებული მიწა სასარგებლოდ უძლევიათ მოხელეთა და სასულიერო პირთათვის. ამათ სარგებლობის უფლება გაუყიდნიათ და ახლა მთელ ადერბეიჯანს ჰფლობს რამდენიმე მდიდარი, რომელთა შორის აწინდელი შაჰი ალი-მაჰმედ-მირზა უდიდეს მემამულედ ითვლება, რადგან იგი 60 სოფლისპატრონია.

აქაურად მიწის შემოსავალს შეადგენს ყველაფერი, რასაც იმაზე დასახლებული შეიძენს: რაც მიწაზე მოდის, გარდა ამისა ცხვარი, ძროხა და სხვა ყველა შინაური პირუტყვი, აგრეთვე ფრინველი, კვერცხი, წივა, შეშა, ბალახი—ყველა ამაში წილი აქვს მიწის მფლობელს. მომატებულად იღებენ მეხუთედს, თუმცა არის ადგილები, სადაც მეოთხედსაც იღებენ. გამოზომილი და გამოწოვილია, იმდენს უტოვებენ მიწის მუშაკს, რომ შიმშილით არ მოკვდეს, სხვას ყველაფერს ართმევენ.

მიწის მფლობელნი კიდევ თავისით აძლევენ სახელმწიფოს წინადვე გადაჭრილ რაოდენობას. მიწის მფლობელთაგან შემოსავალი ყოფილა ერთად-ერთი წყარო სახელმწიფო ბიუჯეტისა ამ უკანასკნელ დრომდე, ვიდრე ფოსტასა და ტამოჟნას აიღებდნენ ბელგიელნი. არ არის სხვა პირდაპირი გადასახადი თუ არ მიწისა. ამ შემოსავლით იფარება ხარჯი სამხედრო და საგარეო სამინისტროებისა, ამავე შემოსავლით იფარება ხარჯი სამოსწავლო და შინაგან საქმეთა სამინისტროებისა, უფროსი ნაწილი კი იხარჯება სასახლეზე. ეს შემოსავალიც სავსებით არ მიდის ხაზინაში: ვიდრე იგი დანიშნულებას მიაღწევდეს, გზა-და-გზა სხვა და სხვა ჯიბეებში ხახუნისაგან ცვდება, ილევა და მცირე ნაწილიღა რჩება ხაზინას. უკვე რუსეთისა სპარსეთს ჰმართებს 75 მილიონი მან. რაიქნებოდა, მკითხველო, რომ მიწის მუშა ორი იმოდენას, რაც მიწის მფლობელობისაგან უნდა მიეცეს სახელმწიფოს, პირდაპირ სახელმწიფოს სასარგებლოდ იხდიდეს და სხვა მძარცველებისაგან თავისუფალი იყოს? 10—20 წელიწადში მთელი სპარსეთი გამოიცვლებოდა: განვითარდებოდა მრეწველობა, აყვავდებოდა მეურნეობა და უწინარეს ყოვლისა სპარსეთის მცხოვრებლის დღევანდელი მსოფლიო შეხედულება შეიცვლებოდა.

მიწის მუშაკვე აძლევს სალდათს. ქალაქის მცხოვრებნი ხარჯისაგან თავისუფალნი არიან, მაგრამ მათი უუფლებობა და მართველთა თვითნებობა აღებს იმათ ხარჯს დროსა და შეძლების მიუხედავად: როცა დასჭირდება მართველს და რამდენიც დასჭირდება. ეს ხარჯი მოულოდნელობით და უცნაურობით დიდი ხანია მცხოვრებლებს ძილს უფრთხობდა. უცებ მართველი დაიბარებდა რომელსამე მოქალაქეს და წარუდგენდა სხვა და სხვა დანაშაულობის მუხლებს, რაც მოქალაქეს სიზმრადაც არ მოელანდებოდა. მოქალაქე იძულებული იყო, თავისუფლება ვერცხლით ეყიდნა. რასაკვირველია, მსხვილი მოხელენი მსხვილ მოქალაქეებზედ და წვრილნი წვრილ მოქალაქეებზედ ნადირობდნენ. არავინ არ იყო თავისუფალი. სოფელსაც ათასი ხრიკი ედებოდა და ყველა ხრიკიდან გამომხსნელი ვერცხლი იყო. ავიღოთ უბრალო მაგალითი. როცა სამუშაო იყო აქლემებისა და ვირებისა, სწორედ მაშინ გაჩნდებოდა ბრძანება, ამდენი აქლემი და ვირია საჭირო ვალიატის ბარგის გადასატანად, ამ სოფელმა იმდენი წარმოადგინოს, ამან ამდენიო. მარტო ამ საშუალებით წელიწადში იკრიფებოდა 60 ათას მანეთამდე, როგორც გვარწმუნებენ საქმის მცოდნენი. ეს ლოდივით აწვა ხალხს, ხენეშოდა და სიმწარის ოფლში იწურებოდა.

დიდი უმრავლესობა ქალაქის და სოფლის მცხოვრებლებისა აღიარებენ მაჰმადიანობას შარიათის წესისას, უმცირესობა ქრისტიანობას. სარწმუნოებრივ ჩვეულებებს ცხოვრების ყოველი კუნჭული გაუჟღენთია, ყველა და ყოველივე დაუმორჩილებია და ცხოვრების ყველა მოვლენა სარწმუნოებრივ კალაპოტზედ ჩამოუყალიბებია. თან ამ უცნაურ ძალდატანებულ ცხოვრების უურეკლად შესრულებისათვის მცველებად გაჩენილან მთელი ლეგიონები: ესენი არიან, გარდა მრავლისაგან მრავალი მოლებისა, სეიდები—ჩამომავალნი წინასწარმეტყველისა, რომელნიც თავის ღირსების და უფლების საჩენად ლურჯ ჩალმას ატარებენ, მიუხედავად წლოვანებისა და განათლებისა. ეს ხარისხი—სეიდობა—ეძლევა ყველას ჩამომავლობით და არა რომელიმე პირადი ღირსებით. ცხოვრების შარიათის წესით გაჟღენთას დაუბადავს უკმაყოფილონი. ამიტომ გაჩენილა მრავალ ნაირი მწვალებლობა, მაგრამ ვერც ერთს ვერ მოუსწრია შარიათის კედლის შენგრევა.

სარწმუნოებრივის წესით ცხოვრების შეზღუდვას, უკიდურესობამდე სიღატაკეს, უუფლებობის და ხვალინდელი დღის უიმედობას ერთის მხრივ და მეორე მხრივ მსხვილ და წვრილ მოხელეთა გადაჭარბებულ თვითნებობას გამოუწვევია ხალხში ჩოჩქოლი. ზოგგან ქალაქებში ხალხი ფეხზე დადგარა, ხალხის მოძრაობას შეუფუცხუნებია მისი უკიდურესი სიღატაკის მიზეზები და სხვებთან ერთად დამაგვრელი სასულიერო წოდება. იმათ განუძრახავთ ერთის მოკვლით ორი კურდღლის მოკვლა, და ხალხის მოძრაობას სათავეში მოჰქცევიან. ხალხის თანხმობით შეუდგენიათ სახალხო მართველობა, „ანჯუმან" წოდებული, და მართლაც ორი კურდღელი გაუბამთ მახეში: აულაგმავთ ხალხისავე დახმარებით თვითნებობა მოხელეთა, რომელთა ყველა ხალხის შესახები ფუნქციები თვითონ უკისრნიათ, და ხალხისათვისაც ზოგიერთი ნასუფრალი გადმოუყრიათ, რომელთაგან ყველაზედ საჩინო პურის და ხორცის გაიაფებაა, რითაც ხალხიც ხელში მაგრა ჩაუბღუჯნიათ. იმისთვის ხელი შეუწყვია იმისთანა ჯარის უყოლობას, როგორიც ახლავს სხვა სახელმწიფოს მთავრობას. აქაურ ჯარს ხმამაღლა განუცხადებია, ჩვენ ვერ ვესვრით ხალხს თოფსაო. ყველა ქალაქში დამკვიდრებულა სახალხო მართველობა ანჯუმა. იგი ასრულებს მოხელეთა ფუნქციებს მაგრამ რადგანაც ყველგან ანჯუმის წევრები მემამულენი, მოვაჭრენი და სასულიერო წოდებაა, იმისაგან სასარგებლო საქმიანობას ტყუილად ელის ხალხი. ანჯუმა პურსაც მოუტეხავს, ხორცსაც მოუჭრის ხალხს, მაგრამ თავის საზრალოს არას გააკეთებს, ურომლისოდაც ხალხის შეღავათიანი ცხოვრება შეუძლებელია. ანჯუმა ცდილობს პურის და ხორცის ნაჭრებით ხალხი დაძინოს, ვიდრე ახალი პარლამენტი გამოსჭედავს საუკეთესო ლაგამს, რითაც უზრუნველ ჰყოფს სპარსეთის ბურჟუაზია თავის თავს და სიმდიდრეს როგორც მოხელეთა თვითნებობისაგან, ისე გამოღვიძებულ ხალხის სამართლიან მსჯავრისაგან. მმართველთა ძველ ბოროტ მოქმედებასაც ამჟღავნებს ანჯუმა.

პირველის შეხედვით დიდად სანუგეშო სურათს წარმოადგენს სპარსეთი: მთელი სახელმწიფო სახალხო მართველობის ხელში ფაქტიურად. ყველგან მმართველობის ფუნქციებს ასრულებს ანჯუმა. მაგრამ ჯერ არსად ანჯუმას არ გადაუდგავს ნაბიჯი, რომლითაც არსებული წეს-რიგი კლასთა ურთიერთ დამოკიდებულობისა მცირედაც რითიმე შეცვლილიყოს, პურის გაიაფება და ამისთანები დროებითია და მალე წარმავალი.

ქალაქი თავრიზი. **აჯი-მირზა.**

„ნამუსიც კარგი საქონელია"

პასუხად ჩემ მოწინააღმდეგეებს სოხუმელ ეგრედ წოდებულ «სოციალ-დემოკრატებს».

(წერილი რედაქციის მიმართ).

არის ისეთი სულიერი მდგომარეობა-განწყობილება, როდესაც ბევრი აქვს კაცს სათქმელი, სასაყვედურო, საჩივლელი საზოგადოების წინაშე ბეჭდვითი სიტყვის შემწეობით ზოგიერთ თანამედროვე მოვლენის შესახებ, მაგრამ ისეა ჯერ კიდევ ჩვენი ცხოვრების პირობები მოწყობილი, რომ სიმართლის გამომჟღავნება, ნამდვილ ამბის გადმოცემა ხშირად საზარალოა, მავნებელია საერთო საზოგადო მიზნისათვის. მხოლოდ ამ მოსაზრებით ითმენს ბევრი ჩვენგანი და, მათს რიცხვში მეც, ბევრ უმზგავსო, ურიგო ხელის წაკვრა-წამოკვრას, ხშირად საგრძნობელ ზნეობრივ მუჯლუგუნსაც ზოგიერთ უკმეხ, აღვირ წახსნილ, ჭკუა-გონების არა-მქონე მასწავლებლისაგან, მაგრამ არავითარი განსაცდელი ისე ძნელი ასატანი არ არის, როგორც სათუთ, ფაქიზ მომპყრობით [illegible] სულ კაცს დაურიდებელი, თავ შეუკავებელი ბაქი-ბუქიობა და [illegible] გამოლაშქრება: ასეთი გარემოება ძალაუნებურად გამოიწვევს კაცს საწინააღმდეგოდ, რაც უნდა გაუწყვეტელი ჰქონდეს მას სიჩუმის დაცვა და მოთმინება.

სწორედ ამნაირ მიზეზებისაგამო დიდი ხანია მინდოდა ჩემი გულის ამონაკვნესი საზოგადოების წინაშე გამომეთქვა, მსურდა, რუსის მემატიანეს ნესტორისა არ იყოს, სცოდნოდა მომავალ შთამომავლობას ჩვენი ცხოვრების ბელადების „საქმენი-საგმირონი". მაგრამ ჩვენ ამხანაგებთან მოლაპარაკების შემდეგ და ზემორე მოყვანილ მოსაზრების გამო რამდენჯერმე უარი ვსთქვი ჩემ განზრახვაზედ. ჩემს შემდეგ სხვებმაც ვერ მოითმინეს და ბევრი საგულისხმო, საისტორიო ცნობები გამოქვეყნდა ზოგიერთ, ქვეყნის „მალამოდ" მოვლენილ ეხლანდელ ყმაწვილის შესახებ. ფარდა აზიურ კრძალვას, ცოდვების ფარვის მოთხოვნილებას ახადეს ჩვენებურმა ანარქისტებმა გაზეთ „მუშის" ფურცლებზედ. სოციალისტ-ფედერალისტებმაც მისცეს თავის ნება დაეგმოთ თავიანთ მოწინააღმდეგეთა სხვა და სხვა მოქმედება. ეხლა, იმედი მაქვს, არც მე დამძრახავს ვინმე, თუ ამდენ თმენისა და ათასნაირი შეურაცყოფა-ლანძღვა-გინების ატანის შემდეგ ორიოდე სიტყვას ვიტყვი ჩემ მოწინააღმდეგეთა შესახებ; ვეცდები მხოლოდ ისეთ მხარეებს შევეხო ჩემის მოწინააღმდეგების მოქმედებისას, რომლებსაც საზოგადოებრივი ხასიათი აქვს და რომლების შესახებ სჯა-ბაასი ეხლანდელ პირობებშიაც უვნებელია.

ჩვენებური ჟურნალ-გაზეთების შეგნებულ მკითხველს, უეჭველია, ეცოდინება, რომ ქალაქი სოხუმი იმ ქალაქთაგანია, სადაც კარგი ჰავის გულისათვის, თუ სხვათა და სხვათა მოსაზრებასა გამო, უხვად არიან თავმოყრილი შიგ გულ რუსეთიდან გადმოხვეწილნი, „რუსულ ისტორიულ მისიის" მოტრფიალენი, ეხლანდელი „ჭეშმარიტ-რუსთა" იდეის მატარებელნი. ამ ვაჟბატონების მეოხებით ქალაქ სოხუმში, მიუხედავად იმისა, რომ მცხოვრებთა მესაკუთრეთა და სახლის მეპატრონეთა ორ-მესამედზემეტი ადგილობრივი მკვიდრნი არიან, ქალაქის თვითმართველობაში გამგებლობის და საპასუხო თანამდებობაზედ არჩევის უფლება ადგილობრივ მცხოვრებთ არ ეკუთვნოდათ. ყველა ჩვენებურ გაზეთის მკითხველს უნდა ახსოვდეს ის გარემოება, რომ ადგილო-

---

ლები—ცივილიზაციას იმდენად ძველსა, რომ, პირამიდებს, როგორც დღეს უკვე ცნობილია, იმ დროს, როცა იმათ აბრაამმა პირველად თვალი მოავლო, უკვე საუკუნოების ჭაღარა ჰმოსავდა.

რაც უნდა მტკიცედ დაეცვათ თავიანთი განსაკუთრებული ეროვნული თვისებანი და თავისუფალ ცხოვრების გადმოცემანი იმ ნათესავებს, რომლებიც მოიწვია ეგვიპტეში პატარა ტყვე-ბიჭმა და შემდეგ პირველ მინისტრად ქცეულმა იოსებმა, მაინც შეუძლებელია, რომ მათზე მძლავრად არ ემოქმედნა ეგვიპტელების ცივილიზაციას; და სწორედ იმგვარად, როგორც დღევანდელი ებრაელები პოლონეთში პოლონელები არიან, გერმანიაში—გერმანელები და შეერთებულ შტატებში—ამერიკელები, ისე, მხოლოდ უფრო ნათლადა და თვალ-საჩინოდ, გამოსვლის დროის ებრაელები არსებით ეგვიპტელები უნდა ყოფილიყვნენ.

ამიტომ საკვირველიც არ არის, რომ ებრაელთა ძველ დაწესებულებებს ბევრგან დააჩნდა ეგვიპტელთა აზროვნებისა და ჩვეულებების კვალი. ყველაზე უფრო საკვირველი კი მათი არა-მზგავსებაა. მსჯელობის უჩვევი კაცი სრულებით ბუნებრივ მოვლენად ჩააგდებს და აღიარებს, რომ ხალხს, რომელმაც ზურგი მიაქცია იმ ქვეყანას, სადაც იგი დიდი ხნის განმავლობაში დაჩაგრული იყო, ამ ქვეყნის მკვიდრთა აზრები და დაწესებულებანიც უნდა უარეყო, მაგრამ ისტორიის ნამდვილმა მკვლევარმა, პოლიტიკური ცხოვრების მეთვალყურემ იცის, რომ წინააღმდეგ, ეს მოვლენა სრულებით არა—ბუნებრივია. აზრის ჩვეულება სხეულის ჩვეულებაზე უფრო თვითმპყრობელია; ადამიანთა უმრავლესობისათვის იგი წარმოადგენს ისეთ სულიერ სფერას, რომელზედაც ადამიანი ისე ვერ ამაღლდება, როგორც ვერ გასცილდება დედამიწის გარშემორტყმულ ჰაერს. დიდი ხნიდან ჩაკრულ ყოფას შეჩვეულ ხალხს შეუძლია აჯანყდეს მჩაგვრელის წინააღმდეგ: შეუძლია გააქარწყლოს იმისი ბრძანება და უარ-ჰყოს იმისი კანონი; შეუძლია ზიზღით მოეპყრას იმას, რაც მტარვალს უყვარს და პატივი სცეს, რაც იმას სძულს; მაგრამ იგი ისწრაფვის, რათა მეორე მტარვალი დასვას იმის ალაგას. ცრუ-მორწმუნეობას შეჩვეულ ხალხს შეუძლია უფრო წმინდა სარწმუნოება აღიაროს, მხოლოდ იმისთვის, რომ ეს ახალი რწმენა თავის ძველ აზრების დონეზე ჩამოაქვეითოს. დევნას დაჩვეულ ხალხს შეუძლია თავს უშველოს, მხოლოდ იმისთვის, რომ თვითონ სდევნოს სხვები, როცა ძალას შემოიკრებს.

რადგან „დაწესებულებანი ჰქმნიან ადამიანს". და როცა ვხედავთ, რომ იმ ხალხში, რომელიც ერთგვარ დაწესებულებათ შეეჩვია, უეცრად სრულებით წინააღმდეგი ხასიათის დაწესებულებანი აღორძინდა, ჩვენ ვიცით, რომ მათ უკან იმალება თაოსნობის შემომქმედი ძალა—ადამიანი, რომელიც დასაწყისში ჰქმნის დაწესებულებას.

ებრაელთა „გამოსვლაშიაც" სწორედ ამ მოვლენამ იჩინა თავი. საოცარი განსხვავება ეგვიპტელებისა და ებრაელების სახელმწიფო წყობილებათა შორის არა გარეგნული, არამედ არსებითი თვისებისაა. პირველთა მისწრაფება: დაჩაგვრა და დამორჩილებაა; უკანასკნელთა კი: პიროვნების თავისუფლება. სწორედ საოცარი მშობიარობაა. ძველი დროის უმძლავრეს და უბრწყინვალეს დესპოტიზმის საშოდან დაიბადა ნამდვილი თავისუფალი რესპუბლიკა. კლდიდან გამოთლილ სფინქსის თათებს შორის აღზდგა ადამიანთა თავისუფლების გენიოსი და ებრაელთა გამოსვლის საყვირით მრისხანედ დაჰქუხეს უფლება ადამიანისა.

შეხედეთ რას წარმოადგენდა ეგვიპტე. თვით იმისი დიდებული ძეგლები, არა საუკუნოებისა, არამედ რამდენიმე ათასი წლის შემდეგაც; თითქო იმასვე გვეუბნებიან, რაც ეგვიპტელთა ქურუმებმა თავ-მომწონე ბერძნებს უთხრეს: „თქვენ ბალღები ხართო!", დაგვიმტკიცებენ ხალხის ხანგრძლივ მონობას—დღემდის ცოცხალი მოწმეები არიან ისეთ საზოგადო წყობილებისა, რომელიც მთელ ხალხს უძრავ ტვირთად დასწოლოდა. მდინარე ნილის ის ვიწრო ქალები, ბუდე მეცნიერებისა და ხელოვნების, ის მიდამო, სადაც ადამიანის გონებამ უმაღლესი დიდება მოიხვეჭა, ამავე დროს ყოვლად საზიზღარ მონობის ასპარეზს წარმოადგენს. მთელი საუკუნოების განმავლობაში ამ ბრწყინვალე ქვეყნის მეუფის უზრუნველყოფილ ძლიერებას ვერავინ ვერ წინააღუდგებოდა და მისტიური სარწმუნოება თავისს ზარ-დამცემის წესებით იცავდა; იგი თითქო მიწიერი ღმერთი იყო, რომლის საცოდავი ჩონჩხისათვის იმის დიდების შესაფერ სამარეს ასაგებად რამდენსამე ათას კაცს მუშაობაში უნდა დაელია ტანჯული სული. მასთან დაახლოვებულ წოდებას ხორციელ გრძნობათა დამატკბობელი ცივილიზაცია უმზადებდა ყოველნაირ ნეტარებას და უმაღლეს სულიერ სიტკბოებას, რომელთაც ტაძრის საიდუმლო წესები იცავდნენ ბრბოს მიწიერ შეხებისაგან. იმ ურიცხვ ხალხისათვის კი, რომელიც ამ სოციალურ პირამიდას საფუძვლად ედო, მზად იყო მხოლოდ მათრახი მუშაობაზე შესახურებლად და პირუტყვთა გაღმერთება—სულიერი წადილის დასაკმაყოფილებლად. უხსოვარ დროიდან დღევანდლამდე ეგვიპტელ ხალხის ხვედრია მუშაობა და შიმშილი, რათა უმაღლეს წოდებას განცხრომა არ დააკლდეს. იგი თავის დღეში არ აჯანყებულა. ამისათვის საჭირო სულის კვეთება კარგა ხანია ჩაუკლეს გულში იმ დაწესებულებათა მეოხებით, რომელთაც იმად აქციეს, რასაც იგი დღეს წარმოადგენს. იმას ძალუძს მხოლოდ ტანჯვა და სიკვდილი.

რაც უნდა ხელის შემწყობი გარემოება წარმოვიდგინოთ, მაინც მოწყობა და გაძღოლა მოძრაობისა, რომელსაც მთელი ერი უნდა დაეხსნა ამ სულის მთრგუნავ დესპოტიზმისა და ნახევარ მილიონ კარგა გაწვრთნილ მეომრის კლანჭებიდან, საჭირო იყო ძლიერი და უმაღლესი ნიჭით მოსილი ბელადი, მაგრამ, რაც უნდა დიდებული იყოს ეს ღვაწლი, მაინც იმით არ გაიზომება დიდება გამოსვლის ბელადისა. არა ეგვიპტიდან დახსნაში, არამედ ისეთ სახელმწიფო წყობილების შექმნაში, რომელიც საფუძვლად დაედო ებრაელთა რესპუბლიკას, გამოიხატა ამ ბელადის უებარი დიდება. როგორც არ შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ გამოსვლა, რომელსაც არ წინამძღვრობს დიდებული მეთაური, ისე ვერ წარმოვიდგენთ ებრაელთა სახელმწიფო წყობილებას, რომელსაც საფუძვლად არ უდევს დიდებული სახელმწიფო მოღვაწის შემოქმედება, ეს იყო არა მარტო გონებრივი სიდიადე, არამედ სიდიადე ზნეობრივი—სახელმწიფო მოღვაწე არა თავის კერძო პატრიოტიზმით აღგზნებული, რომელიც უარჰყოფს სამეუფეო სკიპტრას და დინასტიის დამტკიცებას.

თანამედროვე ისტორიის შეგნება და ჩვენს ირგვლივ გამოცხადებული ადამიანის ბუნების თვისებანი გვასწავლიან, რომ, ეგვიპტელებთან შედარებით, ებრაელთა სახელმწიფო წყობილების არსებითად განსხვავებულ ხასიათს დაეტყო ბეჭედი დიადი შემოქმედებისა, რაცა ცხადია ჩვენთვის, ებრაელების გადმოცემასაც რომ არ დაემოწმებია ამგვარი შემოქმედების გავლენა. ხშირად ისმოდა ებრაელების დრტვინვა. მიაქცევდა თუ არა მოსე ზურგს თავის ხალხს, მაშინათვე გაისმოდა ყვირილი: „ეს იყოს შენდა ღმერთად, ისრაელ!" და კერპად აღიმართებოდა ეგვიპტელთა ხმა. მონარქისტულ პრინციპის სიმძლავრეც იმაში ჩანდა, რომ შემცირდებოდა თუ არა რამოდენადმე დიდებულ ბელადის შორს—გამსტვენი გავლენა, ხალხი მაშინათვე მეფეს ირჩევდა თვის მბრძანებლად.

საქმე კი იმაში არ არის, ვისგან იყო შეკრებილი ის წიგნები, რომელთაც საზოგადოდ მოსეს აწერენ; იმაშიც არ არის საქმე, თუ იმის კანონთა კრებულის რომელი ნაწილი წარმოადგენდა ძველ-დროიდან გადმოცემულ ადათებს, ან შემდეგ დროთა განმავლობაში შეტანილ წესებს. ამ წიგნის უმთავრეს თვისებას ატყვია ბეჭედი ისეთის სულისა, რომელმაც ბევრად წინ გაუსწრო თავის ხალხს და თანამედროვე ცხოვრებას, ისეთის სულისა, რომელიც ცხოვრების მოვლენათა მიზეზს ეძიებდა, ისეთის სულისა, რომელიც წუთიერ მოვლენათა მდინარეობას არ მისდევდა, არამედ გარკვეული მიზანი ჰქონდა დასახული.

ი. ნაკაშიძე.

(შემდეგი იქნება)

ბრივ მცხოვრებთ არჩევას იმ შემთხვევა-ში, თუ არ მტკიცდებენ, როცა არჩეული პირი ყოველნაირის სახელმწიფო ჯილდო-წოდებით იყო დამსახურებული, ეს გამლდათ „ეტატ-ხელნეულ" [illegible] ხანს.

ძრნი იცვლენ და ენიანდელ დროის კილოთი რომ ვიქვათ, „განმათავისუფლებელის სიომ დაბერა". მხოლოდ ასეთ სტიქურ ცვლილების მეოხებით სოხუმელ მკვიდრთა უფლებანიც მიეცა მნიშვნელობა.

ახალი დროის წესით არჩეულ პირის დაუმტკიცებლობა მხოლოდ იმიტომ, რომ ის ადგილობრივ მკვიდრთა უმრავლესობის კანდიდატია, შეუძლებელი შეიქმნა. მხოლოდ ამ გარემოების მეოხებით, მე ერთხელ ადმინისტრაციისაგან ათვალ-წუნებული და რამდენჯერმე დევნილი, როგორც გულ-დაწყვეტილად გოდებს სახტო გაზეთების ფურცლებზე ერთი აქაური ქვემართლი რუსი, სოხუმის მცხოვრებთა უმრავლესობის წარმომადგენლობით არჩეულ შეიქმნა დამტკიცებულ სოხუმის ქალაქის თავის თანამდებობაზე. როცა სოხუმში მოვიდოდი ძლიერ კარგად ვიცოდი, რომ სასტიკი, შეურიგებელი ბრძოლა მომიხადებოდა იმ ელემენტებთან, რომელთა მისწრაფება და მოქმედება არსებითად წინაღმდეგი ყოველივე სამოქალაქოსი, ე. ი. ნამდვილ რეაქციონერ ელემენტებთან, რომელთა ტიპიც მხოლოდ ამ უკანასკნელ ხანებში გამოირკვა „რუსთა კავშირის" და „ჯუფდების" სხვა და სხვა კუთხეებში დაარსების შემდეგ. ვიცოდი ძლიერ კარგად ისიც, რომ ასეთ კაცებს მქიდრო, წინდაწინვე გამორკვეულ გეგმით შეკამშირებული ორგანიზაცია ჰქონდათ, რომელიც [illegible] კუთხეებში, თვით დედა-ქალაქშიც, არამედ [illegible], არა თუ გეგმა, სიტყვა, სამოქმედო [illegible]. მხოლოდ ერთი იმედი მქონდა სანუგეშოდ: რა კი თვით გარემოება მიწვევდა ადგილობრივ მკვიდრთა უმრავლესობის მოთხოვნილება-ინტერესების სასამსახუროდ, ადგილობრივივე ინტელიგენციაში—შეგნებულ ნაწილში, განურჩეველად მიმართულებისა, ყოველნაირ პირადამ, უმრავლესობისათვის საჭირო [illegible], სასურველ მოქმედების შესახებ თანაგრძნობა-თანამშრომლობას გამოიწვევდა. მეგონა, მაგრამ იმედი არ გამიმართლდა: სოხუმში ჩემს ჩამოსვლის დღიდანვე აქაურმა „ეგრედ წოდებულმა *) სოციალ-დემოკრატებმა" დამიწყეს ლანძღვა-გინება, თუმცა არც ერთი მათგანი მე პირადად არ მიცნობდა და არც ჩემ წარსულ ცხოვრებიდან ჰქონდათ რაიმე ხელ მოსაჭიდებელი საბუთი, ისეთი, რომელიც [illegible] ჩემ პირადობას, როგორც საზოგადო ასპარეზზე მოღვაწისას [illegible]. [illegible] ჩემთვის, დაჭკვრებლოდ ჩემ მოქმედებას და თვით ჩემ საქმეების კრიტიკით [illegible], მაგრამ მტრულად წინდაწინვე განწყობილი ამხებულა კაცი [illegible] სულმოკლეობას იჩენს.

მოვედი თუ არა სოხუმში პირველსავე კვირაში ქალაქის საქმეების გამო იძულებული შევიქენ პეტერბურგს წასვლა [illegible] ეს გარემოება: ყოველ წელიწადს პეტერბურგში ხდება ნახევარ ქალაქების სხვა და სხვა საჭიროების [illegible] არჩევა; [illegible] ქალაქების წარმომადგენლები [illegible] ცენტრალურ სამმართველოში [illegible] ამ საჭიროების გარჩევის დროს და [illegible] რაც შეიძლება, მეტი ფული გამოართვან თავიანთ ქალაქების საჭიროებისთვის. მე ახლად მოსული ვიყავი, ამას გარდა ვიცოდი კარგად, რომ 1905 წლის დამლევს სახელმწიფო განსნების და საზოგადოთ მთელი მართვა-გამგეობის საქმე არეულ-დარეული იყო: რამე საგრძნობლ საქმის გაკეთება ამ დროს დიდად საძნელო იყო და მხოლოდ [illegible] და გულით არ მინდოდა წასვლაც პეტერბურგში;

*) არ შეიძლება ამ პირთ, რომელნიც სოხუმში სოციალ-დემოკრატიის სახელით მოქმედებენ, [illegible] სოციალ-დემოკრატები [illegible] სახელი [illegible].

უნდა მეცადნა, ისე საქმეს ვერ გავაკეთებდი, რომ ჩემ შეურიგებელ მოწინააღმდეგეებს მოსწონებოდათ და მცირედის შეცდომით, ამ ჩემს პირველ უილბლობით ჩემი მტრები დიდად ისარგებლებდნენ. საბჭოს ვსთხოვე, თუ შეიძლებოდეს პირველად სხვა ვინმე გაგზავნე მეთქი, მაგრამ საბჭომ განსაკუთრებით ერთის, თავის მრავალნაირ ხრიკულ კომბინაციების მოწყობაში ცნობილ, რუს ხმოსნის დაჟინებულ მოთხოვნით გადასწყვიტა, ქალაქის თავი წასულიყო პეტერბურგში; იმავე ხმოსნის წინადადებით საბჭოს უნდოდა ჩვეულებრივზე მომატებული გზისხარჯი გადაეწყვიტა, მაგრამ აქ რაღაც ინსტინქტმა ამამხედრა ამ წინადადების წინააღმდეგ და ჩემისავე რჩევით და თხოვნით დანიშნულ იქმნა სხვა წლებთან შედარებით დიდად შემცირებული სამგზავრო ხარჯი.

ნიკო თავდგირიძე.

(შემდეგი იქნება)

წერილი რედაქციის მიმართ

ბ-ნო რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ ნება მომცეთ თქვენის გაზეთის საშუალებით, ვაუწყო ტფილისის სამარხ კასის გამგეობის წევრების ბ-ნთ მერკვილაძეს, შ. ქურუკაშვილს და და ნ. ბერიშვილს, რომ ეს ორი წელიწადია, რაც მე და ჩემი ცოლი ჩავეწერნეთ სამარხი კასის წევრებად და ამ ხნის განმავლობაში საზოგადოებას. არც ერთხელ კრება არა ჰქონია და არ ვიცით, სად რაზედ იხარჯება ჩვენ მიერ შეტანილი ფული, მოთხოვნილება-კი დიდია. თუმცა დღევანდლამდე მე და ჩემ ცოლს შეტანილი ფვაქვს სამარხ კარის სასარგებლოდ ოცი და ხუთი მანეთი, მაინც ამ სთანა წეს-წყობილების გამო, დღეიდან ჩვენ ვირიცხებით იმ საზოგადოებიდან, და ოც და ხუთ მანეთს ვწირავთ სამარხ კასის სასარგებლოდ.

არჩილ და ნინა დარეჯ ნაშვილები.

—

(ღია წერილი დ. ჩარკვიანისადმი)

ჩვენ, ოდესღაც შენი ამხანაგები, და ასე უზომოდ შეურაცყოფილნი, იძულებულნი ვართ მივმართოთ სამხანაგო სჭართალს, რომელსაც იმედია არ გაექცევი და სამის დღის განმავლობაში დაგვაკმაყოფილებ. ჩვენის მხრივ ვასახელებთ მსახიობს ალექსანდრე იმედაშვილს და ბეგლარ ახოს-პირელს.

ი. ივანიძე, ა. ყალაბეგაშვილი, შ. ხაფარიძე

დეპეშა

(პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტოსაგან)

18 იანვარი.

პეტერბურგი. პეტერბურგის საელექტრო ტექნიკო ინსტიტუტის გაჩხრეკის დროს 9 იანვარს აღმოაჩინეს: აწყობილი პროკლამაცია ახლად გაწვეულ ჯარისადმი, შრიფტი აწყობილი, ბანკა სასტამბო საღებავით, სხვა და სხვა პირების პასპორტები, პეტერბურგის ოლქის სამხედრო სარევოლიუციო ორგანიზაციის სასარგებლოდ ფულის შესაგროვებელი წიგნაკები, 4000 მეტი რევოლიუციონური პროკლამაცია, 17 შეკვრა შრიფტი, ასაფეთქებ ლ ვერცხლის წყლის დასაკრავი, 8 ყუმბარის ბუდე, წითელი ბაირაღი ზედწარწერით: „მიწა და თავისუფლებაო".

ოდესა. ქალაქში პროკლამციები გავრცელდა, სადაც იმუქრებიან გემებს ავაფეთქებთ და კაპიტნებს დავხოცავთო. ამიტომ ნავთსადგურში კაზაკები და პატრულები დააყენეს.

რიგა. საზირე კომიტეტის ყინულის მჭრელმა და მეორე კერძო გემმა, დაძრულ ყინულის მოტაცებული 14 მეთევზე გადაარჩინა და უვნებელი შინ მოიყვანა.

მოსკოვი. უნივერსიტეტში სწავლა განიახლეს. მშვიდობიანობაა.

ოდესსა გემ „იმპერატორ ნიკოლოზზე" ძლიერი ყარაულების ქვეშ ამ ჟამად დაწყვდეულია ვიღაც ბატიუევი, რომელსაც პირეიაში გემის „გრიგორი მერკ"-ს აფეთქება უნდოდა. მატროსებმა ის გემის ტრიუმში ნახეს დამალული. მას აღმოაჩნდა პიროქსილინი და ბიკფორდის ზონარი რუსთა კავშირის წევრის მუშის მკვლელს საველე სასამართლომ ჩამოხრჩობა გადაუწყვიტა.

პეტერბურგი. 17 იანვარს დილის 11 საათზე ვასილიევის კუნძულზე ვიღაც უცნობმა რევოლვერით მოჰკლა ჩერამინსკის სატუსაღოს უფროსი გუდიმი და დასჭრეს ფეხში საპატიმროს მეთვალყურე სეროვი. უცნობი მიიმალა.

ეკატერინოდარი. ხევერსკის და სმოლენსკის სადგურებ შუა ექვსი შეიარაღებული კაცი თავს დაესხა სახ. საარყე დუქნების მგოჯერს, რომელსაც დარაჯის თანხლებით 2280 მანეთი მიქონდა. მგოჯერი ორ ალაგას მსუბუქად დასჭრეს და ფულებიც წაართვეს.

ჰამბურგი. რაზრიედან (?) გემი „კონსული" მოვიდა გემზე შავი ჭირით შეყრილი ვირთაგვები აღმოაჩინეს. გემს დეზინფექცია გაუკეთეს. კაცთაგან ავად ჯერ არავინ არ გამხდარა. გემიდგან საქონლის გადმოღების დროს ფრთხილად იქცევიან.

პეტერბურგი 17 იანვარს დილის 11 საათზე სატუსაღოს უფროსი გუდიმა ვასილევის კუნძულის დიდ პროსპექტზე მიდიოდა. გზაზე ერთი დაბალ-დაბალი ქერა კაცი მიუახლოვდა, რომელიც გარეგნობით მუშასა ჰგავდა. როცა სულ ახლო მივიდა, უცნობმა ორჯელ ლევოლვერი ესროლა. პირველმა ტყვიამ ზევითა ყბა ჩაუმტვრია, მეორე შუბლში მოხვდა, გუდიმა კვნესით დაეცა და იქვე სული განუტევა. უცნობი გაიქცა შუა პროსპექტზე. მას სატუსაღოს მეთვალყური სეროვი დაეწია, მაგრამ უცნობმა ის მძიმედ დასჭრა და მიიმალა.

პეტერბურგის უნივერსიტეტის პროფესორმა ბორგმანმა, რომელიც სახ. საბჭოს წევრად აირჩიეს, უარი განაცხადა.

ლოძი. საველე სასამართლოს განაჩენით პოტასინსკი დახვრიტეს. იმას 1906 წლის 2 დეკემბერს სოფ. შებენცაში ექიმის გაძარცვას აბრალებდენ.

კელცი. სლავკის სადგურის მახლობლად ლამე პარტიულ ნიადაგზე მოჰკლეს ერთი მუშა და დაჭრეს მეორე. დამჭრელთა გაქცეულების ვინაობა არ დაასახელა.

პეტერბურგი. მინისტრთა საბჭომ დაადგინა: გაიხსნას ნოვოჩერკასკში საპოლიტეხნიკო ინსტიტუტი. მიენდოს ვაჭრობის მინისტრს, შეიმუშაოს ამის შესახებ შესაფერი კანონ-პროექტი სახ. სათათბიროში წარსადგენად. ვარშავის (აწ სწავლა შეჩერებულ) საპოლიტეხნიკო ინსტიტუტის პერსონალი და ფული, დროებით ნოვოჩერკასის ინსტიტუტს მოახმარონ. შემდეგში ვარშავის ინსტიტუტი ვარშავაშივე დარჩება. ნოვოჩერკასში პირველ ჯერზე გაიხსნება სამთო და საინჟინერო —მელიორატიო განყოფილება, შემდეგ— სამექანიკო, საქიმიო და უმაღლესი საკომერციო. მინისტრმა ნოვოჩერკასკს უპირატესობა იმიტომ მისცა, რომ იქაური შემოწირულება მილიონამდე ავიდაეს ინსტიტუტი რუსეთის მთელ ჩრდილო აღმოსავლეთის ხელ-მისაწდომი იქნება.

ოდესსა. გაფიცვის დროს საკომერციო სასწავლებლიდან გამორიცხული მოწაფე დაიჭირეს. მას სასწავლებელში ყუმბარის შენახვას აბრალებენ. საველე სასამართლოს განაჩენით ერთი მუშა ჩამოახრჩეს. იმას პარტიულ ნიადაგზე მუშა ჩეხლოვის მოკვლას აბრალებდენ.

პეტერბურგი. 17 იანვრის სხდომაზე მინისტრთა საბჭომ განიხილა და მოიწონა შემდეგი დადგენილება: ფინანსთა სამინისტროს სამრეწველო და სატეხნიკო დაწესებულებაში ვინც დაშავდება უბედურ შემთხვევისაგამო ან შრომის უნარს დაჰკარგავს (კერძო დაქირავებულიც რომ იყოს) იმას, აგრეთვე იმის ოჯახობის წევრებს, შეწევნა უნდა მიეცეს.

პეტერბურგი. იუსტიციის მინისტრის ამხანაგი სოლლერისტინსკი თავისავე თხოვნით სამსახურიდან გადადგა მინისტრის ამხანაგად დაინიშნა სენატორი ლიუცე. პროექტი სამშობლო ენაზე წერა.—კითხვის სკოლების დაარსების შესახებ მინისტრთა საბჭომ უკან დაუბრუნა სამინისტროს დაწვრილებით შესამუშავებლად

ვარშავა. 16 იანვარს, ნაშუადღევის 1 საათზე, საკომერციო ბანკში მოვიდა სატეხნიკო სასწავლებლის ფორმაში გამოწყობილი ახალ-გაზდა კაცი და მოსთხოვა დირექტორს 1000 მანეთი. ბანკის მოხელეებმა ახალგაზდა კაცი ცალკე ოთახში გაიყვანეს და 4 საათამდე გააჩერეს. მერე ექვსი რაზმელი მიიწვიეს. რაზმელებმა ყაწვილს მოსთხოვეს გაჰყოლოდა. იგი უარზე დადგა. 8 საათამდე იქ გააჩერეს, შემდეგ მოჰკლეს და გვამი ქუჩაში გადააგდეს. 10 საათზე სამხედრო ყარაულმა გვამი შეამჩნია და პოლიცია დაიბარა. შენობის გამგის განკარგულებით, დააპატიმრეს ბანკის რამდენიმე მოხელე.

შენიშვნა: რაზმელებს ვარშავაში ეძახიან დაქირავებულ მკვლელებს და ისეთ პოლიტიკურ ორგანიზაციის წევრებს, რომელნიც იარაღით ხელში მოქმედობენ. ვისი რაზმი მოქმედობდა ბანკში, ჯერ გამოურ ვეველია.

პეტერბურგი. პეტერბურგის და პროვინციის ზოგიერთ გაზეთებში დეპეშათა სააგენტოზე სწერენ, ვითომ იგი არჩევნების შესახებ ცნობებს მიდგომით ადგენდეს. ამაზე სააგენტო საჭიროდ სთვლის განაცხადოს, რომ არჩევნების შესახებ სააგენტოს ცნობა მოზდის მუდმივ კორესპოდენტებისაგან, რომელთა შორის რამდენიმე ოფიციალური კაცია, დანარჩენნი კი კერძო პირები არიან. არჩევნების შესახებ მოწოდებულ ცნობას სააგენტო ისეთსავე ნდობით ეკიდება, როგორც სხვა დეპეშებს. გაზეთების ბრალდება ისეთივე უსაფუძვლოა, როგორიც მეორე ბრალდება, ვითომ სააგენტო მთავრობის ხელმძღვანელობით მოქმედებდეს.

რედაქტორ-გამომცემელი
ივ. ი. მჭედლიშვილი.

განცხადებანი

პირველი კერძო სამკურნალო
დოქ. ნიკაზარლიანისა
დაარსებულია 1880 წ.
(ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ).
ყოველ დღე, კვირეებს გარდა.

დილით:

ბ. ა. ნიკაზარლიანი: 11—12 ს. ქირურგ., ვენერიული (სიფილისი) და საშარდე.

გ. მ. ჩიქოვანი: $9^{1}/_{2}$—10 ს. თვალისა, შინაგან და ნერვებისა.

ფ. ი. ზაზანაზოვი: 10—11 ს. საბებიო, ქალებისა და ბავშვების.

მ. გ. ავეტისიანცი: 11—12 ს. კანისა, სიფილისი, ვენერ. და ქირურგ.

გ. ი. გმელიშვილი: 12—1 ს. ყურისა, ცხვირისა და ყელისა.

ა. პ. გარაპეტიანცი: 1—$1^{1}/_{2}$ ს. შინაგანი და საბავშვო.

ა. ი. შჩერბინინა: $1^{1}/_{2}$—2 საათამ. საბებიო და ქალებისა.

გ. ი. გურგენოვი; 1—2 საათ. ქალებისა და საბებიო.

საღამოთი:

ა. მ. **პუგინოვი:** 6—7 ს. შინაგან, ბავშვებისა და ყვავილის აცრა.

რჩევა 50 კ. ღარიბებს უფასოდ. კონსულტაციები და ოპერაციები შეთანხმებით. სამკურნალოს დირექტორი

მედიც. დოქტორი **ბ. ა. ნიკაზარლიანი.**
(150—ხალ.—9)

ბაქოს წიგნების გამომც. ქართ. ამხანაგობა
„კალმისაგან"
წიგნების მაღაზიებს გასასყიდად დაურიგდა შემდეგი სახალხო ახალი გამოცემანი ამხ—სა: 1) ბელლამი, „ზღაპარი წყლის შესახებ", ფასი 4 კაპ. 2) კაბანოვი, „ოლქობრივი თვით-მმართველობა", ფასი 3 კ., 3) კაბანოვი, „მიწის კანონმდებლობა ახალ ზელანდიაში", ფასი 4 კაპ., 4) ალ. ნათაძე, „ბავშვის მოვლა", ფასი 25 კაპ. 5) პოსსე, „ავტონომია და ასოფლიო ფედერაცია", 6) ნაუმოვი, „საფრანგეთის ხალხმა როგორ მოიპოვა მიწა და თავისუფლება", ფასი 4 კ.
ვინც ამ გამოცემათაგან 10 ცალზე მეტს დაიბარებს, დაეთმობა 10—20% დირებ. უმთავრესი საწყობი გიორგი სადარიძესთან, (ტფილისში, **Бѣлинская, № 25**). ესევე მართავს ყოველგვარ მოლაპარაკებას ავტორებთან „ამხ." გამოცემათა შესახებ. (5—678—5)

კბილის საექიმოს სკოლა ლ. შტრემბერისა
გადვიდა ერევნის მოედანზე (პუშკინის ქუჩა, № 3), საკრედიტო საზოგადოების სახლში.
ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე დილის 8 საათიდან საღამოს 7-მდე. კვირაობით დილის 9 საათიდან 1-მდე. ფასი შემდეგის ნიხრით: რჩევისათვის ან კბილის ამოღებისათვის (ძირისა)—20 კაპ.; პლომბა 50 კაპეიკიდან; ხელოვნური კბილის ჩაყენება—3 მანეთი თითო კბილის სადოსტაქრო ოპერაციებსაც აკეთებენ. (100—52)

მიაქციეთ ფაბრიკის მარკას „ამური სწერს"

სასარგებლო ს ჩუქარი მომავალ დღესასწაულებისათვის
მთავარი საწყობი, როგორც ნარდად, ისე ცალობით გასასყიდად
გრამოფონებისა
და
ფირფიტების
მთელ კავკასიისთვის.

მიღებულია დიდ-ძალი ფირფიტები სულ ახლად ჩაწერილ სიმღერებისა სხვა და სხვა ენაზე.
ფასი ძლიერ იაფია.
დასურათებული პრეისკურანტები, კატალოგები და საიმღეროების სიები მსურველთ ეგზავნებათ და ეძლევათ უფასოდ.

TRADE MARK „GRAMMOPHON" დაცულია კანონით
ფაბრიკის მარკა.

ტფილისის განყოფილება
სააქციონერო საზოგადოების
„გრამოფონი"-სა
ტფილისი, გოლოვინის პროსპექტი, ს. 9.

ადრესი ტელეგრამებისთვის: **Тифлисъ „Граммокомпанія"**.

(25—6.—17)

აპარატებისა და ფირფიტების ყიდვის დროს ყურადღება მიაქციეთ ფაბრიკის მარკას „ამური სწერს"